

Burkina Faso

LÆRERVEJLEDNING

TIL "GULDETS FORBANDELSE"

Oversigt over alle årets film

Find dem i Filmbanken i lærer-universet på 2017.u-landskalender.dk

FILM FRA DANIDA:

Burkina Fasos natur (ca. 4 min.)

For burkinerne er der ét dyr, som er heltigt. Er det mon elefanten, krokodillen eller gribben? Eller er det æslet, som folk på landet er så afhængige af?

Livet i storbyen (ca. 5 min.)

Oplev Burkina Fasos hovedstad. Om knallerter, håndværk og gadebørn. Og om livet i et af de fattigste kvarterer i Ouagadougou.

Guld og landliv (ca. 5 min.)

Bomuld, guld og sheasmør. Tag med ud på landet, og se burkinernes hverdagsliv. Børnene henter vand, graver guld og arbejder i rismarken.

Børnene i guldminen (ca. 2 min.)

Få et sjældent kig ind i en af de guldminer, hvor burkinske børn har et beskidt og farligt arbejde med at grave efter de gyldne klumper.

Søndag i Zone 1 (ca. 2 min.)

I Ouagadougous slumkvarter, Zone 1, bor en stor del af de burkinere, som er flyttet til byen for at søge en bedre tilværelse.

Tæl til 10 (ca. 1 min.)

Der er over 60 sprog i Burkina Faso. Her tæller tre børn til 9 eller 10 på birifor, mooré og gurunsi.

Knips et håndtryk (ca. 1 min.)

I Burkina Faso giver man håndtryk på en lidt speciel måde. Med et elegant fingerknips til sidst.

Lise Bidstrup om elevbogen

(ca. 3 min.)
Elevbogens forfatter fortæller om "Guldets forbandelse" og om sine egne oplevelser i Burkina Faso.

FILM FRA DR:

Sally og Selma 1-4

4 film (10-15 min. hver)

Tvillingerne Sally og Selma er 10 år og er lige flyttet med deres forældre fra København til Ougadougou. Vær med, når pigerne oplever deres nye land. Hvordan er det mon at bo i Burkina Fasos hovedstad, når man er vant til at være barn i Danmark?

Sebastian og Afrikas vildeste dyr

Den kendte børnevært Sebastian er taget til Burkina Faso for at lede efter nogle af verdens vildeste dyr – og oplever samtidig et helt nyt land.

1: Elefant (ca. 10 min.)

Sebastian vil prøve at finde landets største dyr, den vestafrikanske skovelefant. Undervejs støder han på en meget mærkelig slange samt den mystiske hornravn og smager på den lokale billelarve.

2: Nilkrokodille (ca. 10 min.)

Sebastian vil finde den grumme Nilkrokodille. På sin rejse møder han en flok tantalus-aber, en sær fugl med et hoved som en hammer samt nogle meget sure elefanter.

3: Bavian (ca. 10 min.)

Sebastian leder efter den bomstærke abe, bavianen. Han passer på de glubske krokodiller og finder den lille øgle gekkoen, som med særlige hår under fødderne kan kravle med hovedet nedad.

4: Vortesvin (ca. 10 min.)

Sebastian vil finde det sky vortesvin. I sin søgen møder han den enorme gambianske kæmperotte, de store og muskuløse roan-antiloper – og spiser en levende græshoppe.

5: Pytonslange (ca. 10 min.)

Hvor er den listige pytonslange? På sin vej støder Sebastian på en kæmpe stor sporeskildpadde og en giftig edderkop – og spiller fodbold med de lokale børn.

6: Skorpion (ca. 10 min.)

Sebastian vil se den giftige skorpion. På sin rejse møder han nogle hellige og sultne krokodiller. Og det lykkes ham at finde de ekstremt sky og aggressive skovbøfler.

7: Flyvende hund (ca. 10 min.)

Sebastian leder efter en af verdens største flagermus, den flyvende hund. Han møder gribbe og fanger en agame med de bare næver.

8: Kamæleon (ca. 10 min.)

Sebastian søger efter den smukke og mystiske kamæleon. Og møder et gigantisk tusindben, en lille skildpadde og smager på naturens egen snack: en levende termit.

FILM FRA OXFAM IBIS:

Sange og danse

Årets sang: The Kutimangoes og

Thomas Buttenschøn (ca. 4 min.)

Det danske band The Kutimangoes har lavet årets sang til U-landskalenderen. Det er en traditionel burkinsk børnesang, "Tolma", som nu også har et dansk vers, og som bandet kalder "Hvis du åbner dit hjerte". Der medvirker burkinske musikere, sangeren Patrick Kabré og Thomas Buttenschøn, der synger det danske vers.

Syng og dans med burkinske børn

(ca. 1 min.)

Lær at synge sangen Silmigua, der handler om en hyrde og hans får. Lær også at danse bouanda-bouanda med børnene fra musikskolen Atelier Silmandé i Ouagadougou.

Guldets børn:

Fadila (6 film à 2-4 min.)

Mød Fadila, der bor i Moptedo. Fadila er fra mossi-folket og tilhører en stor guldfamilielignende familie. Se, hvordan hun bor, og hvad hun laver med vennerne. Kom med i skole, og mød Fadilas storebror, der arbejder i guldminen. Fadila viser også nogle af de lege, hun leger i skolen.

Elisa (5 film à 1-4 min.)

Mød Elisa, der bor i landsbyen Balogo og er fra gurunsi-folket. Derhjemme hjælper hun med at hente vand og lave mad, og så elsker hun at danse og lege med sine venner. Elisa arbejder i guldminen. Hun vasker jord og sand for at finde guld. Lær også dansetrin og spil med Elisa og vennerne.

Ollo (6 film à 1-4 min.)

Mød Ollo, der bor i Djikando. Ollo er fra birifor-folket. Han viser sit særlige hus i to etager frem. Ollo spiller fodbold med sine venner og synger med familien. Ollo arbejder i en guldmine. Hver dag knuser han 50 kg sten. Se processen i minen, fra stenene hejses op, til guldstøvet samles med kviksølv. I fritiden går Ollo på jagt med slangebøsse eller hjælper med at fiske ved floden. Hør om de lokale butible-figurer af træ, og lær et sejt håndtryk.

LYDBØGER:

Guldets forbandelse og de tre fabler fra elevbogen er indtalt af Peter Mygind og kan høres som lydfil.

GULDETS FORBANDELSE

LÆRERVEJLEDNING

Af: Michael Larsen og Christian Vaabensted

Foto: Jeppe Gudmundsen-Holmgreen

Design og Layout: Morten Bak

Redaktion: Christian Vaabensted

Kort om Burkina Faso

Hovedstad: Ouagadougou. Andre større byer er bl.a. Bobo-Dioulasso, Koudougou og Tenkodogo.

Befolkning: Mossi-folket er den største etniske gruppe i Burkina Faso (ca. 50 %). Landets øvrige befolkning er sammensat af mere end 60 etniske grupper som Gurunsi, Senufo, Lobi, Bobo og Fulani.

Sprog: Fransk (landets officielle sprog) og mooré er de sprog, som flest burkinere taler. Men der er også en hel række mindre sprog.

Grænser: Landet har ingen kystlinje, men grænser op til hele seks nabolande. En stor del af landet grænser mod nord op til Mali. Mod nordøst ligger Niger. Mod sydøst ligger Benin. Syd for Burkina Faso ligger både Ghana og Togo. Endelig grænser landet op til Elfenbenskysten mod sydvest.

Størrelse: Burkina Faso er cirka seks gange større end Danmark og har en befolkning på lidt over 18 millioner mennesker.

Religion: Ca. 60 % er muslimer, ca. 23 % er katolikker, ca. 5 % er protestanter og ca. 12 % er animister og andet. Den etniske og religiøse tolerance er meget stor i Burkina Faso.

Aldersfordeling: Befolkningen er meget ung, næsten halvdelen er under 15 år.

Befolkningsvækst: Tilvæksten i Burkina Fasons befolkning er på 3 % om året. Det er den 6. højeste i verden. Til sammenligning ligger tilvæksten i Danmark på blot 0,22 %.

Fattigdom: Omkring 40 % af alle burkinere lever under fattigdomsgrænsen. Det er 13 kr. om dagen.

Præsident: Roch Marc Christian Kaboré.

Indhold

2	Film-oversigt	32	Trin for trin: Børnenes Egen U-landskalender
4	Kort om Burkina Faso	34	Trin for trin: Fotohistorier
6	Overblik over materialet	36	Overblik: Panoramaer og opgave-emner
8	Fakta: Burkina Faso, historie og politik	37	Masser af kreativitet og bevægelse
16	Livet i Burkina Faso	38	Overblik: Alle opgaver og målpar
20	To familier i Ouagadougou	41	Sådan fungerer forløbene
22	Natur og klima	42	Forløb 1 til Dansk og Billedkunst
24	Gribbe - naturens skraldemænd	42	Forløb 2 til Natur og teknologi
26	Årets hjælpeprojekt	42	Forløb 3 til Dansk: Guldets børn
28	Oxfam IBIS i Burkina Faso	42	Forløb 4 til Dansk: Børnenes Egen U-landskalender
30	Web-værktøjerne	50	FN's verdensmål

Overblik over alle materialets muligheder

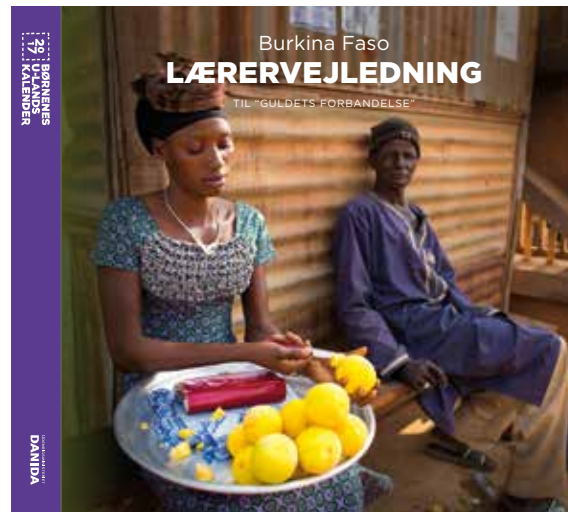
Elevbogen

- fortællinger som bog og lydbog

Elevbogen rummer mange elementer, der alle kan bruges i elevernes arbejde med de forskellige opgaver. Historien "Guldets forbandelse" er skrevet af Lise Bidstrup, der har forfattet mange populære børne- og ungdomsbøger. Bogen er rigt illustreret med fotos og tegninger. Den rummer også tre fabler med lavt lix til svage læsere. Desuden er der små faktabokse med ordforklaringer, billedtekster og fakta-opslag om Burkina Faso og om FN's Verdensmål.

Lydbøger og "læs-med-bøger"

Både hovedfortællingen og de tre fabler findes også på hjemmesiden som lydbøger, der kan afspilles i klassen. Desuden ligger de på hjemmesidens "Opdag Burkina Faso" som skærmbøger, hvor læsesvage elever kan læse med side for side - og høre teksten læst op.

Lærervejledningen

- med fakta, tips og forløb

Lærervejledningen rummer alt, hvad du har brug for - til et lynhurtigt overblik eller til mere uddybende information.

Faktasektionen forrest i bogen giver dig solid baggrund om mange sider af livet i Burkina Faso, så du kan fortælle i klassen. Her kan du også læse mere om årets hjælpeprojekt og om Oxfam IBIS, der skal gennemføre det.

Vejlednings-sektionen bagerst i bogen giver dig tips og vejledninger til at arbejde godt med de interaktive web-værktøjer og et nemt overblik over alle de kompetence-områder og målpar, som materialets opgaver understøtter - fag for fag.

De fire forløb finder du til allersidst - fire forslag til komplette forløb, som du selv nemt kan tilpasse dine og klassens behov.

Lærer-universet

- med Filmbank og Opgavebank

Inde under "For lærere" på hjemmesiden ligger alle de materialer, du skal bruge til forløbene.

Opgavebanken rummer alle opgaverne som PDF-ark, der er lige til at printe ud. De giver detaljeret vejledning til hver enkelt opgave. Der er også masser af aktiviteter med bevægelse, mad og kreativitet.

Filmbanken rummer samtlige film til materialet, lige klar til afspilning - både dem fra DR, fra Danida og fra Oxfam IBIS. Se også oversigten på side 2 i lærervejledningen.

Billed-banken: Flotte, tematiske billedserier fra bl.a. elevbogen og lærervejledningen. Brug dem f.eks. til aktiviteter, du selv laver, eller til at vise, mens du fortæller.

Andre værktøjer: Du finder også bøgerne som PDF'er og faktasider med links og med mere indsigt om bl.a. U-landskalenderen, Børnekonventionen og årets projekt.

Opdag Burkina Faso

- og websitets andre sider til børn

Denne sektion af hjemmesiden er åben for alle børn. Brug den som introduktion til forløbet - eller send eleverne på opdagelse på egen hånd.

Opdag Burkina Faso er hovedsiden, hvor eleverne får et bredt indblik i årets land og børns liv dér - gennem film, infografikker, billedserier og quizzet. Her ligger også "Guldets forbandelse" og fablerne som "skærbøger" med oplæsning, hvor svage læsere kan læse/lytte-træne. Samt små faktabøger om spændende emner for lidt stærkere læsere.

De andre sider kan særligt interesserede elever finde som små links i toppen - her er samlinger af ekstra DR-film fra Burkina Faso og artikler om årets hjælpeprojekt, om Verdensmålene og om U-landskalenderen. Her er også adgang til fortællingerne som lydbøger.

Guldets børn

- mød tre børn i guldminerne

Denne sektion er specielt beregnet til forløbet "Guldets børn" - men den er opbygget, så I også sagtens kan bruge det som ekstra oplevelse og research i de andre tre forløb. Sektionen er lavet af Oxfam IBIS.

Her kommer dine elever tæt på tre børn i nogle af Burkina Fasos mest typiske områder med små guldminer - den slags børn, som årets projekt skal hjælpe. De tre børn arbejder alle selv i minerne - men på hver sin måde.

Gennem små billedserier og videoklip hører man børnene selv fortælle om deres hverdag, deres arbejde og deres drømme.

Web-værktøjerne

- til fotohistorier og digital lågekalender

Nu er der hele to spændende værktøjer på hjemmesiden, hvor eleverne kommer på en fagligt struktureret research - og formidler deres viden i en flot, digital produktion med billeder, tekster og evt. lyd. Begge værktøjer rummer alt, hvad I skal bruge, de er nemme, og de gemmer alt elevens arbejde automatisk via UNI-Login. De kan bruges på alle computere og tablets med internet - eller på iPads med en gratis app.

Fotohistorier: Her skal eleverne besvare opgaver til Dansk og N/T i fotohistorier med 7 billeder. Egnede helt fra de mindste klasser.

Børnenes Egen U-landskalender: Eleverne laver en flot, digital lågekalender med viden bag lågerne. Den laves til en bestemt målgruppe af modtagere, f.eks. forældrene, som kan se kalenderen på mobil eller computer. Kan bruges i de mindste klasser, men åbner for mere krævende læring om kommunikation i 3. klasse og opefter.

Historie, politik - og fremtiden

Legenden om prinsesse Yennenga

Der findes ikke mange skriftlige kilder til Burkina Fasos tidlige historie. Meget af vor viden bygger på mundtlige overleveringer i form af sange og historier, der er blevet husket og fremført af mange generationer af "grioter". Grioterne er klaner af historiefortællere, og den tradition lever stadig i bedste velgående.

Et af de vigtigste sagn handler om den smukke og stærke prinsesse Yennenga. Hun siges at være stammomder til mossi-folket, der er landets største etniske gruppe. Prinsesse Yennenga var datter af kong Nédega, der herskede over et område, der i dag ligger i det nordlige Ghana. Allerede fra hun var 14 år gammel, red hun i krig. Det var hun så god til, at kongen nægtede hende

at gifte sig. Derfor flygtede Yennenga, og under flugten mødte hun elefantjægeren Rialé. Sammen fik de en søn, som fik navnet Ouédraogo. Han blev den første mossi-kejser.

Sagnet om prinsesse Yennenga lever stadig i Burkina Faso. Ouédraogo, der betyder hingst, er landets mest populære efternavn, fodboldlandsholdet kælenavn er "Hingstene" - på fransk "Les Etalons" - og utallige veje, hoteller og bekvæmheder er opkaldt efter prinsesse Yennenga.

Mossiernes konger regerer

Sagnene om mossi-folkets storhed har rod i virkeligheden. Historikerne er ret enige om, at mossiernes kongedømmer har hersket i Burkina Faso helt fra omkring 1300-tallet og frem til den franske

Maskekunst er en stor del af kulturen, især i landsbyer og på landet. Maskerne repræsenterer forfædre, dyr og ånder.

Den ustyrlige krigerprinsesse Yennenga er ifølge overleveringerne mossi-folkets moder. Sagnet om hende er stadig levende, og hun afbildes mange steder i Burkina Faso.

kolonisering i 1890'erne. Mossierne var kendt for at have et avanceret hierarkisk system, der også gav plads til lokalt selvstyre.

Den stærke organisering betød, at mossi-kongedømmerne var modstandsdygtige over for pres udefra, både militært, politisk og religiøst. Først i løbet af det 19. århundrede begyndte der for alvor at opstå interne stridigheder, hvor lokale stammer begyndte at bekrige både hinanden og mossi-kongen i Ouagadougou.

Endnu i dag har kongen af Ouagadougou en vis indflydelse på Burkina Fasos politiske liv.

Frankrig koloniserer landet

I 1895-1898 blev Burkina Faso koloniseret og indlemmet i Fransk Vestafrika. Franskmandene ville sikre sig en korridor mellem andre franske kolonier for at kunne hente arbejdskraft til de franske plantager i bl.a. Elfenbenskysten.

Også briterne var interessede i Burkina

Hovedstaden Ouagadougou: Oprindeligt var stavemåden Wogodogo, men det ændrede den franske kolonimagt. Navnet betyder noget i retning af "stedet, hvor mennesker mødes med respekt". I daglig tale kaldes byen blot Ouaga og sommetider *Ouaga deux roues* med hentydning til de mange tohjulede køretøjer på gaderne.

Faso, men franskmændene og briterne aftalte en grænse, der indlemmede en del af landet i Guld-kysten, det nuværende Ghana. Landet blev senere splittet mellem nabolandene Mali, Niger og Elfenbenskysten, men blev så senere samlet igen under navnet Øvre Volta. Navnet skyldes, at de tre Volta-floder (Sorte, Hvide og Røde Volta) løber gennem landet. De hedder i dag le Mouhoun, le Nakambé og le Nazinon.

Militæret har lavet kup på kup på kup

Der har aldrig været borgerkrig i Burkina Faso. Til gengæld har der været gentagne militærkup

i landets nyere historie – men i modsætning til andre afrikanske lande har de ikke kostet mange menneskeliv.

Øvre Volta blev selvstændigt i 1960 med Maurice Yaméogo som præsident. Han forbød snart alle andre partier end sit eget. Det nye etpartisystem viste sig at være korrump og diktatorisk og afstedkom flere folkelige oprør i form af demonstrationer og strejker. Ved et massivt, men ikke-voldeligt oprør i Ouagadougou i januar 1966, blev Yaméogo tvunget til at gå af.

Så indsatte militæret Sangoulé Lamizana som præsident. I 1977 blev en ny forfatning

vedtaget, og året efter blev Lamizana valgt som præsident i forbindelse med et parlamentsvalg, der kaldes et af de mest demokratiske valg, der er blevet afholdt i Vestafrika.

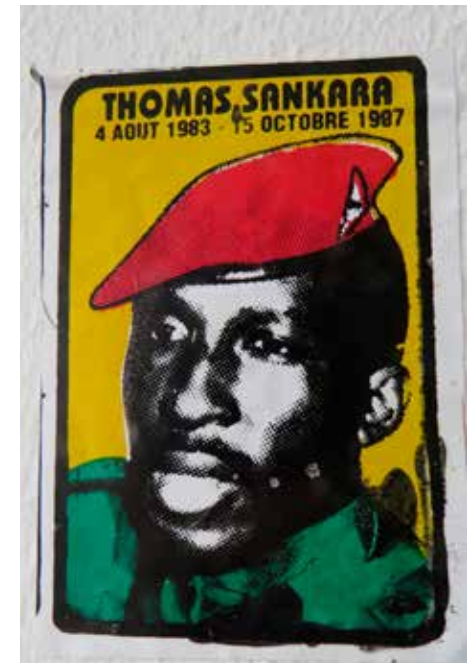
Der var dog udtalt utilfredshed med Lamizana i befolkningen, blandt andet fordi han ikke evnede at gribe ind under tørken og hungersnøden i Sahel-regionen. Med hjælp fra militæret fik den stærke fagbevægelse og borgerrettighedsgrupper i 1980 væltet Lamizana.

Den nye regering med oberst Zerbo som præsident måtte gå af efter kun to år ved magten. Igen stod fagbevægelsen i spidsen for oprøret. Efter endnu et kup i 1983 kom den 33-årige kaptajn Thomas Isidore Noël Sankara til magten.

Sankara var Afrikas Che Guevara

Thomas Sankara var revolutionær og erklæret kommunist. Hans vision var at komme fattigdommen til livs og give magten tilbage til folket. Landet skulle gøres selvforsynende og uafhæn-

Landsfaderen: Thomas Sankara ændrede i 1984 det vestafrikanske lands navn fra Øvre Volta til Burkina Faso – "de ærlige menneskers land".

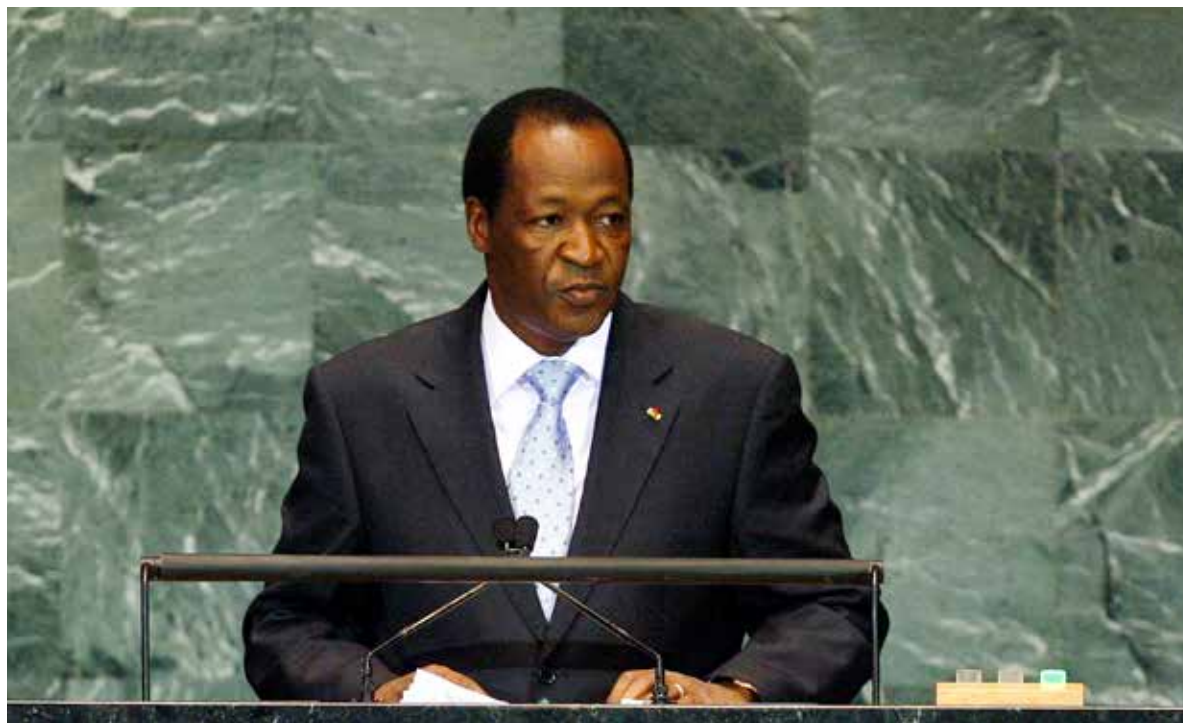
Thomas Sankara blev et ikon efter mordet på ham i 1987. Plakater, klistermærker og andre ting med hans portræt på kan stadig købes på markederne.

gigt af kolonimagterne – blandt andet ved hjælp af gennemgribende landbrugsreformer.

Sankara blev hurtigt populær i befolkningen, også fordi han selv efterlevede sine egne principper: Han cyklede til arbejde og udskiftede regeringens Mercedes-biler med billigere og mindre køretøjer. Han købte også selv tøj af lokalt produceret bomuld og opfordrede burkinerne til at gøre det samme.

Det var Thomas Sankara, der i 1984 navngav landet Burkina Faso. Navnet er en kombination af ordet "ærlig" på mossi-folkets sprog mooré og ordet "fædreland" på sproget jula. Burkina Faso var nu "de værdige og hæderliges land".

Med bred opbakning i den ludfattige befolkning sørgede Sankara for, at der blev bygget skoler og hospitaler, og at landbrugsstøtten til landets mange bønder blev udvidet. Han besluttede, at alle børn skulle vaccineres, han forbød

Præsidenten tog flugten: Blaise Compaoré var præsident i Burkina Faso i 27 år. Han trådte modvilligt tilbage efter oprøret i 2014 og flygtede til Elfenbenskysten. Foto- UN Photo/Marco Castro

tvangsægteskaber og omskæring af piger, og han lod plante millioner af træer for at forhindre ørkenspredningen, der truede befolkningens livsgrundlag i de nordlige dele af landet. Han satte også ind over for korrupsion.

Sankaras progressive politik gav ham også mange fjender. Det hjalp ham heller ikke, at han faktisk både forbød fagforeninger og en fri presse. Den 15. oktober 1987 blev den unge præsident – og flere af hans nærmeste folk – skudt og dræbt ved et statskup. Dengang blev mordet aldrig efterforsket, men der er generel enighed om, at hjernen bag var Sankaras nære ven Blaise Compaoré, der blot fire år før havde hjulpet Sankara til magten.

I dag opfatter mange burkinere Thomas Sankara som en samlende figur, landsfaderen, der ville folkets bedste og ønskede at løfte burkinerne ud af fattigdom. Han omtales ofte som

Afrikas Che Guevara, og på markederne i landets større byer kan man købe plakater, klistermærker, badges, tasker og t-shirts med hans portræt.

Præsidenten, der herskede i 27 år

Blaise Compaoré overtog magten efter Sankara og sad på den i de næste 27 år. Han blev valgt fire gange undervejs. Flere af valgene blev boykottet af oppositionen. I 2000 kom der en ny forfatning, som sagde, at en præsident kun kunne sidde i to perioder på fem år. Men de to perioder skulle regnes fra efter næste valg. Så kunne Compaoré forblive præsident helt indtil 2015.

Under Compaoré blev den økonomiske situation i landet stabiliseret. Han anlagde en økonomisk strategi, der blandt andet åbnede over for privatisering og udenlandske investeringer.

Gennem Compaorés regeringstid er flere af hans politiske modstandere og kritikere blevet

bevægelse, der vil holde politikerne fast på de demokratiske spilleregler og sørge for, at landets penge ikke ender i de forkerte lommer,” har Smockey udtalt.

Under demonstrationerne blev der blandt andet sat ild til parlamentsbygningen for at hindre, at parlamentets medlemmer kunne stemme for forfatningsændringen, og Ouagadougou blev medtaget af urolighederne.

Men lørdag den 1. november mødte tusindvis af mennesker imidlertid op med kost og fejobakke og gjorde rent i hovedstaden igen.

”Det er folket, der fik fejte præsidenten væk, og nu må de også selv rydde op,” siger Smockey.

Landbruget skal skabe vækst

Burkina Fasos vigtigste eksportvarer er guld, bomuld og kvæg. Men guld står i dag for hele 70 % af eksportindtægterne. Alligevel er beskæftigelsen i minesektoren ret beskedet.

Langt den største del af burkinerne arbejder i landbruget. Det skaber bare ikke særlig meget indtægt til landet. Mere end 70 % af landbrugsproduktionen foregår nemlig i ganske små,

såkaldt selvforsynende landbrug. De dyrker kun lige nok til at kunne brødføde familien selv med fx hirse, majs, bønner og husdyr.

Derfor peger Burkina Fasos udviklingsstrategi også på, at det er landbruget, der skal skabe økonomisk vækst og beskæftigelse fremover.

Energi er landets største importudgift. De vigtigste samhandelspartnere er Frankrig og Elfenbenskysten. Migranternes pengeoverførsler fra specielt Ghana og Elfenbenskysten spiller også en stor rolle i landets økonomi.

Der er stadig mange fattige

Der har været en betydelig økonomisk vækst i Burkina Faso i de seneste årtier. Samtidig er befolkningen også vokset, men det er alligevel lykkedes at reducere fattigdommen noget.

I dag er cirka 40 % af befolkningen meget fattige – det vil sige, at de må leve for et beløb på under 13 kroner om dagen; for 20 år siden gjaldt det lige over 50 % af befolkningen

Halvdelen af Burkina Fasos unge er arbejdsløse. Samtidig har Burkina Faso stadig en befolkningstilvækst, der er blandt de højeste i verden

– befolkningen vokser omkring 3 % om året. Derfor er landet tæt ved bunden i FN's "Human Development Index" (2016). Det er et af verdens vanskeligst stillede lande, kun "undergået" af lande som Chad, nabolandet Niger og Den Centralafrikanske Republik.

Transitland for migranter

Lige som andre lande omkring Sahara er Burkina Faso blevet et transitland for migranter, der er på vej fra Vestafrika til Europa. De rejser igennem Sahel-landene på vej mod Libyen og Algeriet, hvor de forsøger at finde enten arbejde eller en båd til Europa.

Burkinerne selv rejser dog ikke så meget mod Europa. De rejser især imod de stærkere økonomier mod syd, Elfenbenskysten og Ghana, men de modtager også selv migranter fra nabolande som Mali og Niger.

Pludselig blev turisterne væk

Burkina Faso har aldrig været nogen stor turistmagnet, men indtil for nyligt blev landet betragtet som et ret roligt og trygt land at

Grøntsagsdyrkning: I den tørre tid opstår der flodsenge langs landets tre floder, som kan bruges til at dyrke grøntsager på. Her ved Nakambé-floden, der før hed Hvide Volta.

De røde tomatdåser bruges til at tigge: I byerne går drenge rundt og tigger mad og penge. Nogle er sendt afsted af familien eller af koranskolen, andre er gadebørn.

besøge som turist. Turisterne kom mest for at opleve landets levende kultur med musik, dans, kunsthåndværk og arkitektur. Som besøgende oplever man desuden burkinerne som et uhyre venligt, åbent og gæstfrit folkefærd.

Landet har flere nationalparker, hvor man blandt andet kan komme tæt på den største bestand af elefanter i Vestafrika eller opleve landets rige fugleliv.

Det er også en ret speciel oplevelse at besøge søerne i Sabou og Bazoulé tæt på Ouagadougou. Her kan man blive fotograferet ved siden af Burkina Fasons hellige krokodiller. Dem passer burkinerne godt på. Ifølge overleveringerne har mennesket og krokodillerne nemlig indgået en fredspagt, der har stået ved magt lige siden dengang en krokodille reddede en jæger, der var døden nær.

Andre turismål er vandfaldet og de flotte klippeformationer ved Banfora ikke langt fra Burkina Fasons næststørste by Bobo-Dioulasso. Bobo, som byen også kaldes, er kendt for sit rige kulturliv, hvor mange kunstnere, især musikere, holder til.

Men indtægterne fra turismen er pludselig dykket kraftigt det sidste par år.

Det skyldes dels urolighederne omkring præsident Campaorés afgang i efteråret 2014 og dels et terroranslag på en café i Ouagadougou i januar 2016 og et nyt angreb på en restaurant i august 2017. Begge angreb skete i et kvarter med mange udlændinge.

Oveni er store landområder op mod Mali og den store W-nationalpark mod grænserne til Niger og Benin nu blevet markeret som såkaldt rød zone, hvor der ikke er adgang for udlændinge. Det skyldes udelukkende, at terrorgrupper fra Burkina Fasons nabolande opererer i netop de områder.

Burkina Faso og verdensmålene

Burkina Fasons regering har integreret en lang række af FN's verdensmål i sin egen udviklingsplan frem mod 2020, som både offentlige og private aktører er engageret i. Blandt landets egne, særlige prioriteter er at få udryddet sult og ekstrem fattigdom, at nedbringe mødre- og børnedødelighed, at sikre adgang til kvalitets-

undervisning for alle, at udrydde alle former for vold, især mod kvinder samt at sikre adgang til drikkevand og ordentlige sanitetsforhold.

Danmark og Burkina Faso

Burkina Faso har modtaget dansk bistand siden 1973. I 1993 blev Burkina Faso udpeget til program-samarbejdsland og er i dag et såkaldt prioritetsland. Grundlaget for det fremtidige danske samarbejde med Burkina Faso er et lande-program for perioden 2016-2020. Det centrale i bistandssamarbejdet er programmer for vand og sanitet samt landbrugsudvikling. Danmark støtter også økonomiske reformer og et program for god regeringsførelse, hvor der er fokus på menneskerettigheder og stabilitet.

Den danske udviklingsbistand bliver mest givet enten som støtte til store indsatser, hvor flere lande deltager, som støtte til den burkinske regerings egne tiltag - eller som støtte til aktiviteter, der bliver gennemført af burkinske institutioner og organisationer. På den måde rækker den danske bistand længere og bidrager til burkinernes eget arbejde med at bygge deres land op.

Tætpakkede busser og varevogne - sådan foregår det meste af transporten mellem byerne.

Migration: Der kommer mange fra nabolandene til Burkina Fasons guldminer for at arbejde.

Skolegangen forsømmes: Det er gratis at gå i skole, og ca. 70 % af børnene bliver også indskrevet i skolen. Men halvdelen dropper ud undervejs. De må arbejde for at tjene penge.

Livet i Burkina Faso

Burkinernes mange sprog

Der findes i alt ca. 60 sprog i Burkina Faso. Det mest talte er mossi-folkets sprog, mooré, som mange i Burkina Faso taler. Det officielle sprog er dog fransk, som også er det sprog, der undervises på i skolerne.

Flaget har en ledestjerne

Burkina Fasos nationalflag bærer de pan-afrikanske farver rød, gul og grøn. De tre farver repræsenterer bruddet med landets kolonialistiske fortid. Den femtakkede stjerne i midten er et symbol for revolutionens ledende lys. Flaget blev taget i brug, samtidig med at landet i 1984 skiftede navn fra Øvre Volta til Burkina Faso.

Valutaen er fælles med flere lande

Valutaen i Burkina Faso er vestafrikanske francs (CFA), der også bruges i en række af de andre tidligere franske kolonier som Benin, Elfenbens-

Pengesedlerne med valutaen CFO francs prydes af motiver af Burkina Fasos natur på den ene side og denne lille vestafrikanske guldvægt på den anden. Savfisken her er et symbol på lykke og rigdom.

Mange elever i klassen: I de større byer er der mange elever i hver klasse. Opgørelsen i denne klasse siger 93 elever.

Iværksættere: En gruppe enlige kvinder er gået sammen om at producere sheasmør af sheanødder. Det giver dem et levebrød - og uafhængighed.

kysten, Guinea-Bissau, Mali, Niger, Senegal og Togo. 10.000 CFA er cirka 113 danske kroner.

Religioner lever fredeligt side om side

Den mest udbredte religion i Burkina Faso er islam, som cirka halvdelen af befolkningen beklender sig til. Derefter kommer katolicismen (10 procent). Der er også en række andre trosretninger, blandt andet animisme og protestantisme.

Burkina Faso respekterer samtlige religioner, og de nationale helligdage omfatter både islamske og kristne højtider. Således har præsidenten også en rådgiver for hver enkelt religion til stede ved officielle indvielser, og på kirkegårdene ligger kristne og muslimer begravet side om side.

Mad: Tô, shea og "poulet-bicyclette"

De væsentligste basisfødevarer i burkinsk madlavning er hirse, majs, ris, nødder, søde kartofler og yams. Couscous serveres også mange steder.

Den vigtigste madret er velkendt for Afrika-rejsende: Den hedder nshima i Zambia. Ugali i Kenya. Tô i Burkina Faso. I mange afrikanske lande er denne hvide, dejagtige "grødbolle" dagligt på menuen i de fleste almindelige familier.

Tô laves i en gryde, hvor kogende vand blandes op med majs- eller hirseemel. Retten serveres med sovs og til særlige lejligheder gedekød eller kylling.

Sovsene til f.eks. tô har typisk ingredienser som tomat, gulerødder og spinat - eller bladene fra de store, flotte baobab-træer - blandet op med tørrede fisk eller soubala. Soubala er en slags boullion, der består af frøene fra Parkia-træet. Det er meget næringsrigt, indeholder vigtige fedtstoffer og er rigt på protein.

Soubala købes som små kugler på markederne og er en vigtig indtægtskilde for mange kvinder i landområderne.

En lige så vigtig indtægt for mange kvinder

er produktion af sheasmør, der udvindes af frugterne fra sheatræet. Frugtens kerne er rig på fedt, som gennem en møjsommelig proces udvindes til sheasmør.

Smørret er et vigtigt levnedsmiddel i madlavningen for millioner af landsbyboere i store dele af Vestafrika. Smørret kan også bruges direkte på huden som fugtighedscreme og som ingrediens i kosmetik-produkter.

På markederne er der også mulighed for at købe stegte fisk, bananer og kyllinger. Det kaldes en "poulet-bicyclette" - en cykelkylling - fordi kyllingerne bringes til markederne bundet op på et cykelstyr.

Halvdelen af eleverne dropper ud

Over 70 % af indbyggerne i Burkina Faso kan hverken læse eller skrive. Regeringen i Burkina Faso har stigende fokus på uddannelse, som de nu bruger ca. 16 % af statsbudgettet på.

Kvinder har været undertrykt i årevis af bl.a. omskæring, vold, tvangsægteskaber og flerkoneri. Nu vil regeringen styrke kvinders rettigheder.

Begravelsesritualer: Den traditionelle begravelse med maskedans bruges stadig. I gammel folketro var det, fordi den hjælper de afdøde ud af denne verden og over i forfædrenes verden.

Flere og flere børn bliver indskrevet i den 6-årige grundskole, og det er et vigtigt fremskridt. Men fremover er udfordringen at forbedre skolegangen:

Kvaliteten af undervisningen og de alt for mange elever i hvert klasserum betyder, at der ikke er nogen garanti for, at eleverne lærer at læse og skrive. Det resulterer også i, at omkring halvdelen af eleverne dropper skolegangen allerede efter nogle år.

Mange børn må arbejde hårdt

Børnearbejde er et stort problem i Burkina Faso. Det skønnes, at omkring 40 % af alle børn mellem 5 og 12 år må arbejde for at hjælpe familien.

Mange af skolebørnene dropper også netop ud, fordi de skal hjælpe så meget til derhjemme, at de får for højt fravær. Piger stamper hirse, hjælper til i husholdningen på andre måder og passer mindre søskende. Drengene henter brænde, passer

dyr, pløjer og er med, når der bygges huse. Både piger og drenge sendes også på arbejde uden for hjemmet på markederne og henter vand ved brønden. Der arbejder også mange børn i Burkina Fasos farlige guldminer. Læs mere om dem på siderne om årets hjælpeprojekt.

Drillerier løser konflikterne

Burkinerne har en helt særlig måde at løse konflikter på. De driller hinanden.

Det er et ældgammelt system af ”familiedrillerier”, der virker som en lynafleder.

Der er særlige spilleregler for drillerierne, som alle kender, og disse drilleforhold snor sig på kryds og tværs mellem de forskellige stammer og etniske grupper i Burkina Faso.

Hvis to personer kommer op at skændes og undervejs i balladen indser, at deres respektive stammer er i et drilleforhold, så stopper skænderiet straks.

På den måde løses konflikter, og ufred og utilfredshed bliver afløst af latter og morskab.

Selv hvis ikke der er et etableret drilleforhold mellem de to stridende, kan en tredjepart med drilleforhold til begge stammer faktisk agere som mægler.

Burkina Fasos dyremasker

Mange af Burkina Fasos befolkningsgrupper har hver sine traditionelle dyremasker, som stadig spiller en aktiv rolle.

Maskerne er ofte smukt udskåret og malet. De bliver normalt brugt ved begravelser, men de op til meterhøje kunstværker kan også bæres ved andre særlige lejligheder.

Maskerne bliver tillagt bestemte symbolske betydninger. Abemasken er for eksempel drillesyg, og bøffelmasken er magtfuld.

Bobo-folket har også sommerfuglemasker, som vækker en særlig gudinde. Hun sørger for,

Kæmpedukkerne fra Boromo bruges af et teater-kollektiv, der laver forestillinger og parader, men også "socialteater" om f.eks. at børste tænder eller at undgå øjenbetændelse.

at landsbyens par kan få børn. Mossi-folket har antilopemasker. Det skyldes en fortælling om, at antilopen er så smuk, at jægeren ikke kan få sig selv til at slå den ihjel.

Grioterne er historiefortællere

I de Vestafrikanske lande er der en lang tradition for, at der findes klaner af grioter.

Grioterne er historiefortællere og musikere. Når der er fest, optræder grioterne med musik og sang. De synger om alt fra fødsel og død til politik og sladder. Og når en høvding skal begraves, er det grioterne, som fortæller historier om fortidens høvdinge. På den måde er grioterne en slags forvaltere af lokalsamfundets kulturelle arv og sproglige rigdom.

Vestafrikas kulturelle hovedstad

Hvert andet år er Ouagadougou vært for to store kulturelle begivenheder.

Den ene er SIAO (Le Salon International de L'Artisanat de Ouagadougou) – et af de vigtigste markeder for kunsthåndværk i Afrika.

Den anden er FESPACO, den store filmfestival i Afrika, hvor vinderen kan tage Den gyldne hingst med sig hjem – Afrikas svar på De gyldne palmer.

Fra en ydmyg premiere i 1969 har festivalen nu udviklet sig til den vigtigste filmfestival på det afrikanske kontinent. Blandt andet på grund af disse to festivaler kaldes Ouagadougou også for Vestafrikas kulturelle hovedstad.

Sport er fodbold, petanque og trav

Fodbold er uden sidestykke den mest populære sport i Burkina Faso, og det burkinske fodbold-landshold – Les Etalons (hingstene) – er nationens stolthed.

Holdet har flere internationale stjerner og fik en heltemodtagelse i Ouagadougou, da det

De måbende biograf-gængere her er skulpturer, som er stillet op i anledning af den internationale filmfestival FESPACO. Den tiltrækker mange filmfolk til Ouagadougou hver andet år.

Bidt af bordfodbold: Ud på eftermiddagen flokkes drenge i alle aldre om de mange bordfodboldspil på gaderne i byerne. Her er det i byen Bobo-Dioulasso.

havde vundet bronzekampen mod Ghana ved Africa Cup of Nations i februar 2017.

Fodboldfeberen er tydelig i både byerne og på landet, hvor drenge og unge mænd samles på pladserne og spiller bold fra ud på eftermiddagen til solen går ned. Bordfodbold er også en meget populær aktivitet.

Landets historie som fransk koloni fornægter sig ikke på det sportslige område.

Mange steder på gader og sportspladser spilles der pétanque, og Burkina Faso har da også et godt pétanque-landshold.

En anden udbredt sportsgren er hestevæddeløb. Her handler det nu mere om at spille på heste end at ride på dem. Indsatsen kan placeres i de små totalisatorboder med skiltet: La fortune en fin de course (formuen/lykken findes for enden af banen).

Besøg to familier i Ouagadougou

Der er markant forskel på familiernes levevilkår i Ouagadougou. Her besøger vi en familie i et af hovedstadens store slumlignende områder og en middelklassefamilie, hvor der er råd til at drømme.

Velkommen til slummen i Zone 1

Ouagadougou vokser hastigt – lige som mange andre afrikanske storbyer: Mange opgiver livet på landet og håber på en bedre tilværelse i byen. Derfor vokser store, slum-agtige boligområder op.

Vi besøger Zone 1, der er en stor labyrint af nødtørftigt opførte huse og skure. Her er hverken toiletter, elektricitet, vand eller renovation. De små veje og gyder har ikke navne, mens de større veje har numre som f.eks. Rue 29.262. Beboerne er heller ikke beskyttet mod at blive sat på gaden.

Folk hjælper hinanden

Her bor Sali og hendes mand, Haussmann, sammen med døtrene Nafisatu på 12 år og Samina på 8 år. Sali og Haussmann bor til leje. Det har de gjort i tre år, men nu er grunden blevet

solgt, så de snart skal flytte. Det bekymrer Sali. Det er svært at finde et nyt sted at bo. Og hun er glad for naboerne, hvor man hjælpes ad med børnene og sommetider også med at lave mad.

Familiens hus består af to små rum. I det ene opbevares deres få ejendele. I det andet sover de alle på måtter på gulvet ved siden af et par gryder, en cykel og nogle byggematerialer. Dem skal Haussmann bruge til at tætte taget.

Det er Sali, som sørger for, at familien har penge til husleje, mad og skole for familiens ældste datter.

Hver dag undtagen søndag arbejder Sali i en bod på et marked. Haussmann tjener ikke penge i øjeblikket. Engang arbejdede han med at bygge højspændingsmaster. Så kom han ud for en arbejdsulykke, og nu kan han kun klare lidt småjobs. Han hjælper også frivilligt til på en lokal radiostation.

Børnene henter vand

I dag er det søndag. Nafisatu har været tidligt oppe. Hun har flere gange hentet vand ved vandstationen oppe ved hovedvejen. Hun fylder en tønde og ruller afsted den på en trævogn. Det myldrer med børn, der kører med dunke og tønder med vand.

Imens har Sali lagt en stor bunke tøj klar til at blive vasket i baljer med vaskebræt. Hun koger også en gryde tó. Over et andet bål laves pomfritter til de små børns begejstring. Mens kvinderne og de store piger laver mad og vasker tøj, spiller de mindre drenge fodbold og sætter en drage op.

De mindre piger leger, at de laver mad af en lille bunke grøntsagsrester. Når Haussmann ikke sidder i skyggen med en lille transistorradio til øret, går han rundt og samler skrald. Han smider det på en af de små affaldspladser, som beboerne brænder af et par gange om ugen – når gederne har gnasket alt spiseligt i sig.

Hjemme hos en middelklassefamilie

I nærheden af Ouagadougous internationale lufthavn bor Maimouna, hendes mand Sadou og deres tre børn, drengene Kader og Akim og lillesøsteren Ouséifa.

Børnene er henholdsvis 12, 7 og 4 år.

Når man går ned ad den brede, men ikke-asfalterede gade, er der ikke meget liv at spore i dette kvarter.

Foran alle husene er der nemlig bygget en mur med en port i. Det er et signal om, at her bor der middelklassefamilier, som har ting af værdi.

Sadou har et job som sikkerhedsvagt i lufthavnen. Det er et godt job, der giver ham tilstrækkeligt høj løn til, at Maimouna ikke behøver at arbejde, og at børnene kan gå i skole.

Familien har også råd til, at der kommer en hushjælp en gang om ugen og klarer familiens tøjvask.

Lektiernes skal laves

Huset har to rum. I det ene står der et par sofaer og et sofabord, og der hænger et tv oppe under loftet.

Familien har også en gammel pc stående i et hjørne, og uden for under halvtaget er der også en vandhane med rent drikkevand. Det andet rum er et fælles soveværelse.

I en tilstødende bygning er der et toilet og et lille rum, der bruges som køkken og forråds-kammer.

Der står også en stor, gammel kummefryser og brummer på verandaen.

De tre børn i denne familie behøver ikke at arbejde eller hjælpe til med huslige opgaver.

Maimouna vil hellere have, at de laver

lektier. Derfor er der stillet en skolebænk op langs husets gavl ude i gårdrummet, og her laver børnene lektier hver eftermiddag.

Maimounas plan

Maimouna er lige nu på jagt efter et nyt job. Hun har tidligere været sekretær i et it-firma og har derfor også lært at arbejde med computere. Hun har en klar plan for familiens fremtid:

Lige nu tager hun kurser i regnskabsføring. Hun har nemlig fundet ud af, at det etagebyggeri, der er ved at blive opført på nabogrunden, snart kommer til at huse et revisionsfirma.

Dér vil hun gerne arbejde. For når familien får den ekstra indtægt, vil de rive deres lille hus ned og bygge et andet, der er stort nok til både at rumme familien og samtidig kunne fungere som et lille hotel.

Så får de også indtægter på huset, og så vil fremtiden tegne lyst.

Burkina Fasos natur og klima

Omkring 2/3 af Burkina Faso er en flad savanne, der ligger 200-300 meter over havets overflade. Det højeste punkt er Mount Tenakourou (749 meter) i den sydvestlige del af landet.

Der er to årstider og tre klimazoner

Burkina Faso dækker tre klimazoner, og der er kun to årstider: Regntid og tørstid. I tørtiden bringer den tørre ørkenvind, Harmattan, støv og sand med sig fra Sahara. Og når regntiden sætter ind, kan der komme betragtelige mængder vand på kort tid.

Klimazonerne "Sudano-Guinean" og "Sudano-Sahelian" dækker tilsammen 75 % af landet. Her varer regntiden fra maj til september/oktober, og landskaberne er præget af mere frugtbar jord og store skov- og bushområder.

"Sahel-zonen" i nord er den tredje klimazone.

Det er et tropisk halvørkenområde med høje temperaturer.

Sahel-zonen er området lige syd for Sahara-ørkenen og strækker sig tværs over det afrikanske kontinent fra Atlanterhavet i vest til Det Røde Hav mod øst.

Sahel er hedt og tørt

I Sahel-områderne er landskabet mere tørt og barsk og vegetationen meget mere sparsom. Disse områder er også udsat for ørkenspredning. Det opstår, når der kun kommer ganske lidt regn eller regnen helt udebliver, og når jorden overudnyttes, og buske og træer fældes.

Det ender med, at jorden ikke længere kan bruges til at dyrke afgrøder, og der ikke er vegetation nok til, at husdyrene kan fodres.

Mange mennesker i de berørte områder

ender derfor i stor fattigdom. Flere af dem må migrere til andre dele af landet eller til Burkina Fasos nabolande.

Baobaben er livets træ

Helt karakteristisk for Burkina Faso er de store og ofte ældgamle baobabtræer, der står spredt ud over landskaberne som kolossale, krøllede skulpturer.

De store træer spiller en særlig rolle i burkinernes kultur – både konkret og symbolsk. Mange landsbyer er opstået omkring eller i nærheden af en baobab.

Både frugten, blomsterne og bladene er gode og nærende fødevarer, træet giver skygge, det fungerer som mødested, og med sine tykke grene er træet også et yndet sted for gribbene at bygge reder.

Vandfald: Særligt i regntiden er der flere vandfald i den sydvestlige del af Burkina Faso. Karfiguéla-vandfaldet ligger tæt på byen Banfora.

Livets træ: De gamle baobabtræer spiller en særlig rolle i burkinernes kultur. Mange landsbyer er opstået ved en stor baobab, da træet både kaster skygge og har spiselige frugter og blade.

Elefanter forstyrres ikke af krybskytter eller turister som i andre afrikanske lande. I Burkina Faso har de ro i de vidstrakte skove og trives godt.

Gribbene hjælper med til at holde området omkring landsbyen rent for kadavere.

Baobab'en er også et meget hyppigt motiv i den burkinske kunst; ofte bliver det afbilledet sammen med den livgivende sol: Baobaben anses for at være livets træ.

Elefanterne får lov at trives

Fra byen Boromo, der ligger vest for hovedstaden Ouagadougou, strækker der sig et stort skovområde helt ned til grænsen til Ghana. Det er her, mange af Burkina Fasos elefantflokkene får lov til at leve uforstyrret.

Burkina Faso kan bryste sig af at være et af de lande i Afrika, hvor krybskytter ikke har fået dræbt det meste af bestanden, ligesom det er tilfældet i lande som f.eks. Tanzania og Malawi.

Det er dog ikke alle burkinere, som er lige begejstret for elefanterne.

For nogle er elefanterne nemlig simpelthen et skadedyr. Hvis en elefantflok først har udset sig en papajalund eller lignende, så nøjes de ikke bare med at æde frugterne.

De tramper hegnene ned, de knækker stammer og ødelægger huse.

En flok elefanter kan på under en time smadre hele livsgrundlaget for en familie.

W er en helt særlig nationalpark

Burkina Faso har flere nationalparker og beskyttede områder. Den største nationalpark hedder W og ligger i grænseområdet mellem Burkina Faso, Niger og Benin. Den er opkaldt efter formen på de sving, som Niger-floden slår i området. W er indskrevet på UNESCO's Verdensarvsliste fordi parkens økosystem med savanne, skov og vådområder giver gode betingelser for et rigt dyre- og fugleliv. Der er blandt andet antiloper, bøfler,

elefanter, aber, løver, krokodiller og langt over 300 fuglearter. Nu i 2017 fraråder mange landes udenrigsministerier, at man besøger nationalparken W på grund af uroligheder i grænseområderne.

Flodheste og klippeformationer

Dog er det muligt at besøge Nazinga-reservatet, der ligger stik syd for Ouagadougou. Nazinga består mest af skov og bush, så det kræver tålmodighed at tage på safari her: Dyrene gemmer sig i vegetationen. Det bedste er at slå sig ned ved en sø og vente på, at elefanter, bavianer, gazeller og vortesvin søger til vandet for at drikke. Man skal bare huske at holde godt øje med krokodillerne!

Der lever også flodheste i Burkina Faso. De lever dog længere vestpå ved søerne Tengrela og Bala - ikke så langt fra to andre kendte naturfænomener i landet, Karfiguéla-vandfaldene og de fantastiske klippeformationer ved Sindou.

”Naturens skraldemænd” er nu blevet truede

Mens Burkina Faso i modsætning til mange andre afrikanske lande har en stor og stabil bestand af elefanter, så er der et andet fascinerende dyr, som der efterhånden er så få tilbage af, at det nu regnes for udrydningstruet: Gribben!

For få år siden var hættegribben et helt almindeligt syn i hovedstaden Ouagadougou. Det er en af Afrikas mindste gribbearter, og den trives normalt godt i nærheden af mennesker.

Men i takt med, at byen er vokset, er de flyvende ådselædere stort set forsvundet herfra. Blandt andet fordi luftledninger og gribbe er en rigtig dårlig kombination.

I mindre byer og i landsbyerne findes gribbene stadig, selvom bestanden også her er stærkt nedadgående nu.

Tidligt om morgenen og ud på eftermiddagen kredser gribbene højt over byerne, hvor de med deres formidable syn og lugtesans holder skarpt øje med ådsler og affaldspladser.

Er der noget spiseligt i sigte, kommunikerer

Hættegribben har mange fjender og er nu en af Burkina Fasos truede dyrearter. I landsbyerne ved man dog godt, at gribben er et vigtigt værn mod sygdomme. Her lever man ofte side om side med de store fugle.

fuglene med hinanden med hæse skrig. I løbet af nogle øjeblikke kan hele den spredte flok være samlet.

Slagtere og gribbe samarbejder

Et rigtig godt sted for en flok gribbe at holde til, er et udendørs slagteri. Vi besøgte et lige uden for byen Tenkodogo. Her mødes slagterne, inden solen står op, og de næste fire-fem timer bliver der slagtet både kvæg, geder og får.

Det er et voldsomt sceneri: Blodet flyder, tarme tømmes for indhold og renses, og kød skæres ud og køres væk på æselkærrer, på knalserter og i pick-up trucks.

Slagteriet ligger for foden af et stort baobabtræ, og både her og på murene omkring slagteriet sidder gribbene og venter utålmodigt på, at det skal blive deres tur.

Der er ikke meget af de slagtede dyr, som går til spilde her, men de rester, der trods alt er tilbage, kastes ud til gribbene og de herreløse hunde, som kæmper indædt om at få fat i de blodige lunser. En af slagterne fortæller, at området er helt rensed for både ben, brusk og det ildelugtende tarmindehold, når de møder op på slagteriet næste morgen. Her er gribbene et meget nyttigt dyr.

Trues af voodoo og giftfælder

Gribbene er også meget nyttige ude i landsbyerne. Her sørger de nemlig for, at smitsomme sygdomme fra kadavere af selvdøde husdyr ikke

får lov til at sprede sig. Herude er det ikke luftledningerne, der tager livet af gribbene. To studier fra 2015 konkluderer, at stort set alle gribbearter er truet fra flere sider i hele Afrika.

Dels er nogle krybskytter begyndt at forgifte de dyr, de dræber – f.eks. elefanter. Så dør de store flokke af gribbe, der går ombord i de nedlagte dyr.

På den måde ”sladrer” de flaksende gribbeflokkene ikke til myndighederne om, hvor krybskytterne befinder sig.

Dels er der begyndt at dukke gribbekød op på de illegale markeder for ”bush meat” (kød fra vilde dyr), og endelig bruges dele af gribbene som amuletter i voodoo-ritualer i nogle af Burkina Fasos nabolande.

Det betyder, at man nu kan tjene gode penge på gribbe-jagt ved at sælge deres kløer, hoveder og andre dele på det sorte marked.

Nu straffes gribbedrab strengere

Ikke alene fjerner gribbene ådslerne fra alverdens forskellige dyr i en fart, både i byerne og på landet. Gribbenes stærke mavesyre slår også de fleste bakterier fra ådslerne ihjel. Når gribbene ikke længere er der til at rydde op, kan smitsomme sygdomme sprede sig til både husdyr og mennesker.

Derfor har de burkinske myndigheder nu indført strenge straffe, der både inkluderer bøder og fængselsdomme for slå ”naturens skraldemænd” ihjel.

Årets projekt: Hjælp til guldminebørnene i Burkina Faso

I år går overskuddet fra Børnenes U-landskalender til Oxfam IBIS' uddannelsesprojekt i Burkina Faso, hvor børnearbejde og mangel på skolegang er et stort problem.

Projektet skal give børn i et af Burkina Fasos mange guldmineområder en kvalitetsuddannelse og sikre lokalsamfundets opbakning til, at også de fattigste børn skal i skole.

Yagha-provinsen er en af Burkina Fasos fattigste, hvor færrest børn kommer i skole. I stedet arbejder selv små børn i områdets mange guldminer.

Drengene knuser jord og sten, som andre har gravet op. Så snart de er stærke nok, graver de også nede i de dybe mineskakter.

Pigerne knuser og vasker jordklumperne for at finde guld.

Arbejdet i minerne er både farligt og usundt, og det forhindrer børnene i at komme i skole.

I Burkina Faso arbejder ca. 200.000 børn i guldminerne. 80 procent af dem går ikke i skole, og to ud af tre af børnene arbejder mere end 10 timer i døgnet.

Uddannelse er en vej ud af fattigdom

Men landets vej ud af fattigdom er netop at give børnene en uddannelse af god kvalitet – at lære dem at læse, skrive og regne og undervise dem i deres ret til blandt andet uddannelse, sundhed, indflydelse på fremtiden og et bæredygtigt liv.

Derfor går overskuddet fra salget af årets U-landskalender til Oxfam IBIS' arbejde med at hjælpe børnene ud af minerne og ind i skolen – og sikre, at deres skolegang bliver god.

Projektet vil hjælpe 5.000 børn på og omkring 25 skoler i Yagha-provinsen. Sammen med lokale partnere vil Oxfam IBIS uddanne lærerne i demokratiske og involverende undervisningsmetoder med vægt på aktiv elev-deltagelse, ligestilling og rettigheder.

Undervisningskonsulenter vil få efteruddannelse i, hvordan de bedst styrker de lokale lærere, og så vil børnene også hver dag få et godt og nærende måltid mad i skolen. Det sikrer, at de lærer mere, og det er samtidig en hjælp og motivation for de fattigste familier.

Forældrene skal også hjælpe til

Forældre involveres via de lokale skoleråd, og det omkringliggende civilsamfund vil blive inddraget, sådan at landsbyråd, forældre og lærere kommer til at samarbejde om skolen og opbygge en fælles forståelse for, at uddannelse er en rettighed og vigtig for alle.

Projektet vil mindske omfanget af børnearbejde i området. Samtidig vil de lokale organisationer og repræsentanter for myndighederne, der også bliver del af projektet, sikre, at ideerne og metoderne spredt sig.

Fakta om projektet

- Årets projekt hjælper 5.000 børn på 6-12 år i Yagha-provinsen i det nordøstlige Burkina Faso. Nogle af dem går i skole, men får en uddannelse, der er alt for dårlig. Andre kommer slet ikke i skole, fordi de arbejder hjemme eller i områdets mange guldminer.
- Projektet omfatter 25 skoler, hvor lærere og ledere skal efteruddannes, og der skal trænes skoleråd. Der er særligt fokus på at sikre, at piger deltager i undervisningen på lige fod med drenge.
- Projektet omfatter også 10 supervisorer fra de lokale skolemyndigheder.
- Projektet vil også sikre opbakning fra lokalsamfundet. Derfor inddrages landsbyformænd og repræsentanter for undervisningssektoren og minesektoren sammen med godt 500 forældre.
- Børnene vil få et måltid mad om dagen på skolerne – det er en stor hjælp for de fattige familier.

Følger verdensmålene

Projektet er tilrettelagt, så det følger FN's 17 verdensmål og fungerer som et lille, konkret skridt på vejen til at få dem indfriet. Projektet har særligt fokus på at hjælpe med disse mål: **Verdensmål nr. 4** - at alle børn skal have adgang til en uddannelse af god kvalitet. Her er det bl.a. netop vigtigt at begrænse børnearbejde.

Verdensmål nr. 5 - at skabe ligestilling, så der ikke er forskel på de vilkår og muligheder, piger og drenge får. Projektet har fokus på, at også piger får en uddannelse - og på at alle børnene lærer om, at de har de samme rettigheder.

Verdensmål nr. 1 - at bekæmpe fattigdom. Her hjælper projektet også, fordi uddannelse er en af de vigtigste veje til at bryde fattigdom.

Et af guldminens børn

Elisa er ni år, og hun arbejder i guldminen i Balogo. Det har hun gjort i et år nu. Minen er et mylder af dybe huller, som er gravet med få meters afstand. Elisas job er at vaske den jord, hendes brødre graver op. For at vaske jorden for guld, skal Elisa bruge vand. Hvis hun har penge, kan hun købe vand ved minen. Ellers må hun have vandet med hjemmefra. Så skal hun cykle 6 km med to store dunke vand. Hvis Elisa er heldig og finder guld, kan det sælges videre. Hun får ca. 50 kroner for 1/2 gram. De fleste dage finder hun ingenting.

De er seks børn i Elisas familie, og ingen af dem har gået i skole, selv om de har en skole tæt på. Det er der ikke råd til. Man skal både købe skoleuniform, kladdehæfter og blyanter - og betale lidt til at vedligeholde skolen. Siden Elisa mistede sin far, er familien kun blevet fattigere. Alligevel har Elisa ikke opgivet sin drøm om at lære at læse - og en dag selv blive lærer.

Det er børn som Elisa, der får hjælp af overskuddet fra årets U-landskalender.

Elisa arbejder i en af Burkina Fasos guldminer næsten hver dag. Mød Elisa på hjemmesiden og i forløbet om Guldets Børn. Foto: Kristian Lytken Laursen

Oxfam IBIS i Burkina Faso

I Burkina Faso er fattigdommen tårnhøj, og kun meget få kan læse og skrive.

Her fortæller Oxfam IBIS selv om deres organisation og deres arbejde i Burkina Faso.

Lader man blikket vandre gennem varmedisen i middagsheden, ser man et tørt, forblæst landskab med spredte træer omkring en beskedne skolebygning.

Vi er i det nordlige Burkina Faso på kanten af Sahel. Men inde i klasseværelset er der fyldt på bænke. Det er der to årsager til: Dels de dygtige lærere. Dels den nye brønd tæt på skolen.

Vand fik børnene i skole

”Før var mangel på vand den direkte årsag til, at mange børn ikke kom i skole. De kunne intet få at drikke i løbet af dagen, og tørsten gjorde det også svært for dem at lære noget,” forklarer Sow Hama Oumasou, næstformand i forældrebestyrelsen. ”Desuden blev mange børn væk, fordi det er deres opgave at hente vand hjemme i familien – og de havde ofte langt at gå til en brønd.”

Nu kan børnene slukke tørsten i løbet af de lange og varme skoledage. Bagefter kan de tage vand fra skolens brønd med hjem til familien. Derfor passer langt flere børn nu deres skolegang. Det var takket være en ihærdig indsats fra Oxfam IBIS’ partnere og fra forældrene, at byen fik boret en ny brønd. Endda lige ved skolen.

Uddannelse er Oxfam IBIS’ fokus

Kernen i Oxfam IBIS’ arbejde i Burkina Faso er at få flere børn i en god skole, og at de også lærer det, de skal. Organisationen har arbejdet i landet siden 2010 med det primære formål at bekæmpe fattigdom gennem kvalitetsuddannelse.

Lige nu har Oxfam IBIS uddannelsesprojekter fire steder i Burkina Faso. Alle handler om bedre uddannelse af lærere, om at organisere forældre og lokalsamfund omkring skolen samt skabe opmærksomhed på vigtigheden af, at alle børn kommer i skole. Dygtige lærere sikrer undervisning af høj kvalitet, og engagementet fra forældre og lokalsamfund er med til at sikre gode rammer for børnene – f.eks. vand, latriner, mad eller andet, som de oplever, børnene har brug for.

Programmerne har særligt fokus på pigers uddannelse og på at lære eleverne at tilpasse sig klimaforandringerne, der rammer hårdt i de tørre områder af landet.

Rettigheder skal styrkes

Et vigtigt element for Oxfam IBIS er at styrke de lokale organisationer, der arbejder med uddannelse og at være med til at skabe de netværk, der kan gøre civilsamfundet stærkt.

Oxfam IBIS hjælper også en vifte af organisationer, der arbejder med at styrke burkinernes rettigheder – både kvinders rettigheder, menneskerettigheder, pressefrihed, antikorruption og rettigheder i forhold til de virksomheder, der udvinder landets råstoffer. Oxfam IBIS’ rolle er at samle organisationerne i stærke netværk og hjælpe dem til at dygtiggøre sig og blive bedre til at gå i dialog med myndighederne og stille krav.

Fokus på rent vand og høstudbytte

Oxfam i Burkina Faso har desuden fokus på at sikre de fattigste ret til rent vand og sanitet samt på at

bekæmpe fattigdom blandt bønder. Bønderne lærer, hvordan de kan tilpasse sig klimaforandringerne, som slår hårdt igennem i denne region i form af ørkenspredning og

hyppigere tørker. De lærer også, hvordan de får mere udbytte af deres jord, og hvordan de kan forarbejde og sælge deres afgrøder til en bedre pris.

Sådan arbejder Oxfam IBIS med uddannelse i Burkina Faso

1. Kvalitet i undervisningen:

Hver dag hjælper Oxfam IBIS med til, at mange tusinde børn, unge og voksne kommer i skole, så de kan blive aktive medborgere og skabe en bedre fremtid for sig selv og deres land. Det skal være gode skoler, hvor man både lærer at læse, skrive og regne, og også lærer om de rettigheder og pligter, man har som borger. I Burkina Faso er kvalitetsuddannelse fundamentet for at skabe en positiv udvikling.

2. En god lærer gør hele forskellen:

Hvis bare læreren er dygtig, kan man godt lære noget, selv om børnene må sidde tæt og deles om et begrænset antal bøger og blyanter. En væsentlig del af Oxfam IBIS’ arbejde i Burkina Faso handler derfor om at uddanne lærere, så de bliver dygtigere undervisere – og så de også via deres pædagogik lærer børnene om ligestilling, rettigheder og medbestemmelse.

3. Skolen er en del af samfundet:

Skolebestyrelser, forældreråd og samarbejde med lokalsamfundet er helt centralt, hvis man skal sikre alle børn en god uddannelse. I Burkina Faso støtter Oxfam IBIS oprettelse og træning af forældregrupper, så de kan støtte op om børnenes skolegang. Desuden støtter Oxfam IBIS lokale og nationale organisationer, der arbejder for retten til kvalitetsuddannelse.

4. Ansvarlige myndigheder:

Det er i sidste ende et lands egne myndigheder, der kan og skal sikre en god skolegang til alle børn. Derfor er det afgørende for Oxfam IBIS’ indsats for uddannelse, at det foregår i tæt dialog med myndighederne. Den dialog skal sikre, at der bliver givet ressourcer til uddannelse og gode rammer for lærernes arbejde – så resultatet kan blive bedre uddannelse og en fremtid med mindre ulighed og mere udvikling i hele Burkina Faso.

Fotohistorier: Fortæl om dit opgave-emne i fotos, tekst og lyd

Niveau: Kan bruges fra 1. klasse, men har i flere år været meget populært helt op til 4.-5. klasse.

Her er elevernes resultat en flot præsenteret, faglig fotohistorie i syv trin – hvor eleven til hvert trin skal vælge et billede, skrive en billedtekst og eventuelt pynte med lydkulisse ud fra et lille bibliotek af real-lyde, der er optaget i Burkina Faso.

Processen er enkel og stramt struktureret.

Eleven skal til hver fotohistorie løse en bestemt opgave ved at researche, tage noter og formidle sin besvarelse i de syv trin – ud fra guidende spørgsmål til hvert af de billeder, eleven skal vælge.

Resultatet kan man vise frem for klassen eller forældrene – og man kan også sende et link til f.eks. forældrene, så de kan se den derhjemme.

Der er tre faglige temaer at vælge mellem, som retter sig til Dansk og Natur/teknologi, og i hvert af disse temaer er der 2-3 opgave-emner.

Børnenes egen U-landskalender: En digital lågekalender med viden i, som eleven skal lave til en målgruppe

Niveau: Primært til 3. klasse og opad, men kan også bruges i en enkel proces, hvor mindre elever kan være med. Kan desuden være centrum i et helt Dansk-forløb, hvor eleverne lærer en masse om kommunikation.

Kalenderen kan laves til jul, som en månedskalender, påskekalender, ugekalender eller adventskalender.

Eleverne skaber alene eller i grupper en flot, digital låge-kalender, hvor der gemmer sig viden om årets land bag hver låge – i form af foto, overskrift og billedtekst. Kalenderen skal laves til en bestemt målgruppe, f.eks. forældrene eller en venskabsklasse. Modtagerne får adgang til kalenderen på internettet (med computer eller mobil), hvor de kan åbne lågerne. De kan også sende den videre til andre via et link i e-mail, på Facebook eller lignende.

Opgaven er at fortælle i 4, 7, 12 eller 24 låger om de vinkler på årets land, som eleverne synes er vigtigst. Værktøjet giver stor frihed til selv at vælge emner og arbejde med disponering. Der er også et nemt værktøj til at lave en flot reklame for hver kalender, som kan sendes eller printes.

To nemme web-værktøjer: Lav flotte fotohistorier eller en digital lågekalender

Her får du to web-værktøjer, hvor eleverne skal på faglig research og formidle deres viden i flotte, digitale præsentationer.

Begge to er komplette og nemme at bruge, de bygger på samme grundmetode, men de har forskelligt niveau af faglig udfordring.

Som noget nyt har du nu to nemme og spændende web-værktøjer at vælge mellem.

Årets store nyhed er værktøjet til at lave en digital lågekalender, som skal sendes til en målgruppe. Her åbnes der for nye faglige udfordringer til de større elever. Det andet værktøj er til at lave fotohistorier, og det er populært på alle klassetrin fra 1. til 4. eller 5.

I begge skal eleverne researche og formidle viden i et flot produkt, som bagefter kan præsenteres for klassen eller sendes til andre.

Værktøjerne bruger til dels samme grundmetode. Derfor vil elever, der før har lavet fotohistorier, straks føle sig hjemme i kalenderværktøjet også.

Rummer alt, hvad man skal bruge

Begge web-værktøjer rummer alt, hvad eleverne skal bruge. Både researchen i fakta, opsamling af billeder og hele produktionen fra start til slut foregår nemt og intuitivt inde i værktøjet. I skal ikke bruge andre programmer.

Alt gemmes med UNI-Login

Eleverne skal logge sig ind med UNI-Login. Det giver mange fordele:

- **Alt gemmes automatisk og løbende:** Hvis

eleverne afbrydes midt i en produktion, kan de fortsætte senere, præcis hvor de slap. De kan også skifte til en anden computer eller mellem computer og iPad, for alt gemmes på websitet.

- **Nemt gruppearbejde:** Elevernes produktioner gemmes fælles for jeres skole – ikke kun under en enkelt elevs UNI-Login. Alle i gruppen kan fortsætte, selv om en elev er fraværende.

- **Find nemt skolens produktioner:** Det er nemt at finde alle skolens fotohistorier og kalendere – både de færdige og de ufærdige. De ligger i et bibliotek inde i hvert af værktøjerne. I fotohistorie-værktøjet ligger de dog inde under hvert af de tre temaer – så I skal først vælge et tema, og så kan I se alle fotohistorier med dette tema.

Virker både på computer og tablets

Begge værktøjer kan bruges på de fleste maskiner – og alt fungerer helt ens uanset, hvilken slags maskine I bruger. I skal blot have forbindelse til internettet og gå ind på hjemmesiden og trykke på "Skole".

- **Kalender-værktøjet:** Her skal I blot bruge en helt almindelig internetbrowser som Chrome, Firefox, Safari og Internet Explorer (10+) med Javascript aktiveret. Det virker også på iPads og Android-tablets.

- **Fotohistorie-værktøjet:** På computere skal I

også bare bruge en almindelig internetbrowser, men husk at browserens flashafspiller skal være aktiveret (TIP: I Chrome aktiverer du Flash ved at klikke på den lille cirkel med et "i" ud for adresselinjen og vælge "tillad" ud for Flash).

På iPads kan I også lave fotohistorierne i den gratis iPad-app – find den i AppStore under "Børnenes U-landskalender 2017". Denne app findes dog ikke til Android-tablets.

Fælles grundmetode – to slags udfordringer

I begge værktøjer er kernen, at eleverne skal formidle viden ved at udvælge fotos og skrive billedtekster til i en fagligt styret proces. Og man arbejder på lidt samme måde i de to værktøjer.

Eleverne sendes på research i et eller flere panorama-billeder. Dem skal eleverne panorere frem og tilbage i for at finde deres stof. Hvert af dem handler om én bestemt vinkel på årets land – f.eks. om guldminen, de vilde dyr eller slumbyen.

Hvert panorama gemmer et antal hotspots med en lille fotoserie plus en kort faktatekst.

Faktateksterne kan blive læst højt – og eleverne kan tage en note om, hvad de har lært i hotspottet. Både noterne og de billeder, eleverne har set, gemmes automatisk i et billedbibliotek, så de er klar, når slutproduktet skal laves.

Børnenes Egen U-landskalender: Sådan gør du – trin for trin

Web-værktøjet er enkelt, det rummer alt, hvad dine elever skal bruge for at lave en flot kalender og sende den til modtagerne. Deres arbejde bliver løbende gemt med UNI-login. Her kan du se, hvordan I skal gøre. Se evt. instruktions-videoen på hjemmesiden – og prøv det selv.

Trin 1 Log ind, og se introfilm

Opdel eleverne i grupper, som skal lave én kalender hver. Hver gruppe skal logge ind med UNI-Login.

Først får eleverne tilbudt at se tre små introfilm, der giver baggrundsviden om livet i Burkina Faso.

Nu trykker de "Start" og får så tilbudt at se en kort instruktions-video, der viser dem, hvordan de bruger værktøjet og selv får lavet en flot kalender.

Trin 2 Opret kalenderen

Først skal eleverne give deres kalender en titel, skrive hvem der er med i gruppen, og hvem modtagerne er.

De skal vælge antal låger på kalenderen: 4 låger til en adventskalender, 7 låger til en uge, 12 låger til et år (eller til de 12 traditionelle juledage fra juledag til helligtrekonger) eller 24 låger til en julekalender.

Endelig skal de vælge det store billede, der bliver forsiden af kalenderen. De kan senere gå tilbage og ændre dette – f.eks. vælge færre låger, hvis de har svært ved at nå at blive færdige. Hvis de allerede er i gang med en kalender, kan de genfinde den under "Fortsæt på en kalender". Under "Skolens kalendere" ligger de færdige.

Trin 3 Vælg panorama-billederne

Nu skal eleverne vælge, hvilke tematiske vinkler på Burkina Faso, deres kalender skal handle om.

Der er otte at vælge mellem – f.eks. Markedet, Husdyr og landskaber, Livet på landet eller Guldminen.

Hver vinkel har sit eget panorama-billede – et bredt billede, hvor eleverne skal panorere frem og tilbage for at opdage hotspots, der rummer de fotos og fakta, de bagefter skal bruge til at lave indhold til deres låger.

Jo flere panorama-billeder, de vælger, desto mere stof får de – men desto mere skal de også undersøge.

Nogle af vinklerne er også egnede til Natur/teknologi.

Trin 4 Værktøjs-siden og målgruppen

Det meste arbejde foregår inde på én samlet side: værktøjs-siden (se til højre). Den er opdelt i målgruppe, research og produktion. Man kan gå trinvis frem eller gå frit frem og tilbage og ændre på alt, indtil man er tilfreds. Først kan eleverne gå ind under "Vores målgruppe" og notere deres overvejelser om, hvem de laver kalenderen til. Det er noter til elevernes eget brug; de vises ikke på den færdige kalender.

Trin 5 Research

Her skal eleverne undersøge de panorama-billeder, de har valgt. I hvert panorama er der små hotspots, de skal klikke på. Hvert hotspot rummer en faktatekst (med oplæsning) og en fotoserie. Man skal panorere frem og tilbage for at finde alle hotspots. Når eleverne er inde i et hotspot, gemmes de fotos, de ser på, i deres eget billedbibliotek. Senere får de kun adgang til at bruge de fotos, de selv har set. I hvert hotspot kan de også skrive en note om stoffet til sig selv.

Arbejd på jeres egen u-landskalender

Her laver I jeres egen u-landskalender. Gå på opdagelse i emne-billederne. Der findes i fotos og fakta, som I skal bruge til jeres låger. I kan vælge mellem at gå på opdagelse og lave låger.

Gruppe 4's U-landskalender
Peter Færdig og Håsk

Trin 4 Hvordan skal historien fortælles?

Målgruppen er dem, der skal modtage kalenderen. Hvad vil de synes er spændende?

Vælg målgruppe

Trin 5 Undersøg panorama-billederne

Alle de fakta og fotos, I finder her inde, kan I bruge til at lave indhold i jeres låger. Skriv en note ved billedet, så det er noget, I gerne vil bruge.

1 Hvis I vil have flere emne-billeder, så tryk på "Kalenderens indholdslåger" nederst.

Husdyr og landskaber

Guldmånen

Livet ved Eoden

Trin 6 Lav indhold til lågerne

Her kan I oprette låger og lave indholdet til dem. Her får I også overblik over, om I har låget nok – og om de er færdige.

Fuld oversigt over alle låger

1 Klik her for at se alle låger til en anden ved at trække og slippe

Kalenderens indstillinger

Trin 8
Kalenderen er færdig

Indstillinger | Skriv kalenderen | Start på låger | Lav lågerne | Kalenderen er færdig

Så enkelt er værktøjet - eleven har hele produktionen i ét samlet overblik. Lågens indhold laves i et nemt lille værktøj, der åbner, når man klikker på en låge.

Trin 6 Lav lågernes indhold

Man kan oprette indhold til en ny låge på tre måder: Klik enten på et tomt lågefelt, på "Lav flere låger" eller på en låge på kalenderen. Så kommer et lille redigeringsværktøj frem. For hver låge skal man først vælge et emne, den skal handle om; Man får en række forslag, men kan også vælge "Vi finder selv på noget" og skrive et emne selv. Lågens emne vises ikke på den færdige kalender.

Nu kan eleverne lave lågens indhold færdigt med det samme, hvis de vil: De klikker på billedfeltet, vælger et foto fra deres billedbibliotek (her vises også de noter, de evt. har lavet i hvert hotspot), skriver en overskrift og en billedtekst samt til sidst den tekst, der skal stå uden på lågen (f.eks. "1. december", "februar" eller "mandag"). Så er lågen klar.

Trin 7 Disponering

Man kan godt "nøjes med" hurtigt blot at udfylde lågerne én for én. Men man kan også arbejde med disponeringen, før lågernes indhold gøres helt færdigt. Værktøjet viser alle de låger, man er begyndt på.

Man kan ændre rækkefølgen ved at trække rundt på dem. På den måde kan eleverne overveje og tilpasse forholdet mellem deres målgruppe, deres stof og deres produkt. De kan f.eks. starte med at vælge billeder til lågerne, så justere rækkefølgen, så researche mere og til sidst færdiggøre lågernes indhold.

De kan også godt lave indhold til flere låger, end kalenderen har

plads til. Men kun de låger, der har den lille fane foroven med en lågetekst (f.eks. "1. december") kommer med. Hvis eleverne ikke når at lave indhold til alle lågerne i f.eks. en 24-lågers kalender, kan den altid ændres til f.eks. kun at have 12 låger.

Trin 8 Udgivelse og statistik

Når eleverne trykker på "Færdig", opfordres de til at tjekke kalender-lågerne en sidste gang. For når de trykker færdig, låses og udgives kalenderen på sin egen webside; og så kan de ikke komme tilbage og rette igen. Nu kan eleverne under "Skolens kalendere" finde deres egen og få vist, hvor mange der har åbnet deres kalender og hvornår.

Trin 9 Lav en reklame

Til sidst kan eleverne "slå på tromme" for deres kalender. Under "Lav reklame" inde på den færdige kalender er der et nemt værktøj til at lave en flot reklame for kalenderen:

En A4-plakat, som eleverne kan give til alle i deres målgruppe – enten på print eller som PDF via intra eller e-mail. I værktøjet kan de vælge et foto og skrive en opfordrende overskrift og forklarende tekst. Så får de en flot PDF. De kan sagtens lave flere forskellige reklamer for hver kalender. På reklamen står den unikke web-adresse, som modtageren skal bruge for at få adgang til præcis denne kalender.

Modtageren ser kalenderforsiden, kan åbne lågerne og kan også nemt sende den videre til andre.

Sådan laver du en fotohistorie – trin for trin

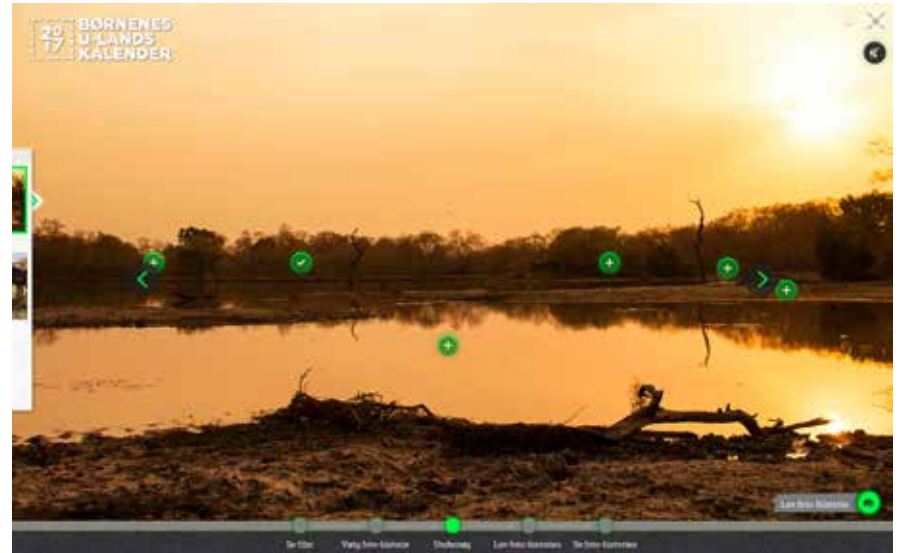
For at komme godt i gang, kan du starte med at lave en fotohistorie sammen med eleverne i klassen via den elektroniske tavle eller projektor. Se også Opgaveark 5, 7 og 8 i Opgavebanken om temaerne til fotohistorier. Der er også en tutorial-video på hjemmesiden.

TRIN 1: Når eleverne har valgt et af de tre temaer, kommer de ind på en temafor side som denne. Her er en tekst og en kort film, der introducerer temaet.

TRIN 2: Her kan eleverne oprette en ny fotohistorie ved at vælge et opgave-emne. De skal også skrive navn, klasse og titel ind. Fra nu af bliver alt arbejdet automatisk gemt.

TRIN 3 a: Eksempel på et emnebillede. Hotspots er markeret med et (+). Man bruger pilene (eller trækker med musen/fingeren) til at panorere fra side til side for at finde alle hotspots.

TRIN 3 b: Når man klikker på et hotspot, åbnes et vindue med en lille fotoserie og en faktatekst. Ved siden af kan eleverne selv skrive noter om, hvad der er vigtigt at huske ved lige disse fotos.

Trin 1 Vælg temaet

- **Gå ind i fotohistorie-værktøjet** ved at trykke på "Skole" på hjemmesiden eller ved at åbne iPad-app'en.
- **Log ind** med UNI-Login.
- **Vælg et af de tre temaer**
Temaerne fungerer helt ens, men har selvfølgelig forskelligt indhold.
- **Se temafilm.** Nu kommer eleverne ind på temaets forside. Her skal de starte med at se en lille film, der introducerer dem til det tema, de nu skal arbejde med. Filmen varer ca. 4 min.

Trin 2 Vælg et opgave-emne

- Nu skal eleverne vælge et opgave-emne. Under temaet "Burkina Fasos natur" er der f.eks. tre opgave-emner. Valget af emne styrer, hvilket panorama de bagefter skal på opdagelse i. I de mest krævende emner skal de på opdagelse i to panoramaer. Her har vi valgt emnet "Tag på fotosafari". I beskrivelsen af forløbene kan du se, hvordan opgave-emnerne passer i dit fag.
- **Vælg et opgave-emne.**
 - **Giv fotohistorien en titel,** og skriv elevens/gruppens navne og klasse ind i felterne.

Trin 3 Undersøg

Nu skal eleverne på opdagelse i panorama-billedet. Det er fyldt med hotspots, man kan trykke på. Hvert hotspot rummer en lille fotoserie og en faktatekst. Nogle hotspots gemmer sig "uden for skærmen", så man skal panorere frem og tilbage for at finde dem. Hver gang man klikker på et hotspot, gemmes de fotos, der ligger i det, automatisk i elevernes eget fotobibliotek. Kun disse fotos – som eleverne selv har fundet og set – kan de til sidst bruge til at lave fotohistorier med.

Deres fotobibliotek forbliver

gemt, men det er knyttet til den enkelte fotohistorie. Hvis de senere skal lave flere fotohistorier, så skal de bygge et nyt fotobibliotek op til hver af de nye fotohistorier.

Eleverne kan inde i hvert hotspot skrive noter. Noterne gemmes med billederne, så eleverne kan se dem, når de skal lave fotohistorien.

TRIN 4: På siden "Lav foto-historie" ligger selve værktøjet – med alt samlet i ét skærmbillede. Når eleverne trykker på "Vælg billede", kommer deres egen billedsamling frem med de fotos, de selv har fundet. De skal vælge et foto og skrive en tekst til hver af de syv billedpladser. Med "Vælg lyd", kan de vælge en lyd fra Burkina Faso, der spilles, når man bagefter får vist dette billede i fotohistorien.

Trin 4 Lav fotohistorien

Når eleverne har fundet alle hotspots i panoramaet, skal de klikke på "Lav foto-historie".

Nu ledes de videre til selve fotohistorie-værktøjet, hvor de skal udvælge syv af de fotos, de har set på deres vej. Når eleverne klikker på et billede, sættes det ind i deres fotohistorie. De skal også skrive en lille tekst til hvert af de syv udvalgte fotos – som også vises i den færdige fotohistorie.

Opgaven med at vælge fotos og forfatte tekst er fagligt styret, for der er et guidende spørgsmål til hver af de syv billedpladser i fotohistorien.

Som lærer kan du evt. bagefter skrive voksenskrift i et felt under hvert af billederne i elevernes fotohistorier – men du får kun muligheden, hvis du er logget ind med dit eget UNI-Login som lærer.

Denne voksenskrift kan eleverne kun se, hvis de printer deres fotohistorie ud – den vises ikke, når de viser fotohistorien frem på skærmen for f.eks. klassen.

TRIN 5: Når den færdige fotohistorie skal vises, kan eleverne vælge, om deres tekst skal kunne ses under fremvisningen, eller om de selv vil holde et miniforedrag, hvor kun billederne bliver vist for tilskuerne. De kan også printe teksten ud som et manuskript. Har du tilføjet voksenskrift under elevernes tekst, vil den kun blive vist i manuskriptet.

Trin 5 Vis fotohistorien

Til sidst kan eleverne vælge at lægge lyd på billederne i den færdige fotohistorie, hvis de vil. Der er et lille bibliotek af lyde at vælge mellem, som vi har optaget i Burkina Faso.

Så klikker de på "Vis fotohistorie" og kan gennemse resultatet. Nu kan eleverne også se hinandens fotohistorier, præsentere dem for klassen eller til et forældremøde.

Fotohistorien kan vises med elevteksterne og automatisk billedskift. Man kan også skjule teksten; så skal eleverne selv fremlægge deres historie og selv skifte fra billede

til billede. I kan også lave et print af fotohistorien med tekster, som eleverne kan bruge som manuskript.

Endelig kan eleven/gruppen sende et link til deres egne fotohistorier til f.eks. forældrene. Så får de adgang til at se den – uden at have UNI-Login. Linket findes inde i afspilleren under "Vis fotohistorie" – "Del link".

NB: For at forhindre, at elever går ind i andres fotohistorier og laver "drille-ændringer" kan man inde i skærmbilledet "Se fotohistorie" se, hvem der sidst har ændret i denne historie.

Sådan bruger du de otte panoramaer i de to web-værktøjer

Her får du overblik over det faktastof, eleverne arbejder med i fotohistorierne og i den digitale lågekalendar. De skal gå på opdagelse efter billeder og fakta i de samme otte panorama-billeder. Men panoramaerne bliver brugt forskelligt i de to web-værktøjer.

I fotohistorierne:

Her er det mest stramt og enkelt. Eleverne skal først vælge mellem tre temaer. I hvert tema er der 3-4 opgave-emner. Eleverne guides fagligt og skal finde svar på særlige spørgsmål inde i hver opgave. Hvert opgave-emne kræver kun, at eleverne researcher i et enkelt eller to af panoramaerne. Det gør arbejdet entydigt og overskueligt. Der er både opgave-emner til Dansk og til Natur/teknologi. Se mere i beskrivelsen af fagforløbene.

I Børnenes egen U-landskalender:

Her er der mere valgfrihed. Eleverne kan frit vælge mellem alle panoramaerne, og de kan vælge at bruge få eller mange. Du kan også definere valget på forhånd, hvis kalenderen f.eks. skal fokusere på at formidle naturfaglige vinkler på landet eller kun have fokus på børns dagligdag. Derfor kan værktøjet både bruges i Dansk og i Natur/teknologi.

Panorama-billede	Beskrivelse	Fotohistorier: Temaer og opgaver	Børnenes egen U-landskalender
 De vilde dyr	Mød elefanter, krokodiller, gribbe, bavianer og mange andre af landets vilde dyr.	Tema: Burkina Fasos natur Opgave-emne 1: Tag på fotosafari Opgave-emne 2: Husdyr og mennesker	Eleverne kan frit vælge at bruge flere eller færre af panoramaerne til deres kalender
 Husdyr og landskaber	Husdyr er meget vigtige for burkinerne, både i ørkenen og ved bøndernes landsbyer. Lær om alle de vigtigste.	Opgave-emne 3: Burkina Fasos natur og dyr	
 Guldminen	Hvordan graver man guld? Kom tæt på dagligdagen i de små guldminer – og mød børnene, der arbejder der.	Tema: Guld og landliv Opgave-emne 1: Livet ved floden Opgave-emne 2: En dag ved guldminerne Opgave-emne 3: Ud på landet	
 Livet ved floden	Langs de tre store floder er landskabet og livet for børnene helt anderledes. Her er der fiskere og frodige marker.	Opgave-emne 4: Børnene på landet	
 Ude på landet	Oplev dagligdagen i de helt almindelige land-områder. Besøg skolen, landsbyen, markerne og se, hvad børnene laver.		
 Ouagadougou	Hovedstaden myldrer af liv. Besøg skolen, familien, butikkerne, og ta' en cykeltur eller et spil bord-fodbold.	Tema: Livet i byen Opgave-emne 1: Kom med til Ougadougou Opgave-emne 2: Besøg de fattige i Zone 1	
 Markedet	På et marked kan man få alt mellem himmel og jord. Se en masse af de spændende sager og se, hvordan børnene hjælper til.	Opgave-emne 3: Køb ind på markedet Opgave-emne 4: Børnene i byen	
 Slumbyen Zone 1	I slumbyen Zone 1 er der hverken el eller vand, men børnene har masser at gøre. De skal hjælpe til, men får også tid til at lege lidt, og nogle går i skole.		

Få kroppen og alle sanserne med i undervisningen

Også i år er der masser af sjove muligheder for at tilføje musik, dans, lege, mad og kreative opgaver til dit undervisningsforløb.

Mad og drikke

Oplev smagene og duftene fra Burkina Faso sammen med dine elever. I opgaveark 19 finder du simple og lækre opskrifter – med ingredienser, der er nemme at få fat i. Nogle af opskrifterne er oplagte at lave med børnene selv – og de er måske også sjove at servere ved en lille fest for forældrene som afslutning på forløbet?

Årets sang

The KutiMangoes og Thomas Buttenschøn

Start dagen med en sang og en dans. Det danske band The KutiMangoes har lavet årets sang til U-landskalenderen. Tolma er en traditionel børnesang fra Burkina Faso, som har fået et dansk vers og titlen "Hvis du åbner dit hjerte". Bandet har indspillet i Ouagadougou med burkinske musikere og sangerne Patrick Kabré og Thomas Buttenschøn.

Se opgaveark 6.

Bevægelse og leg

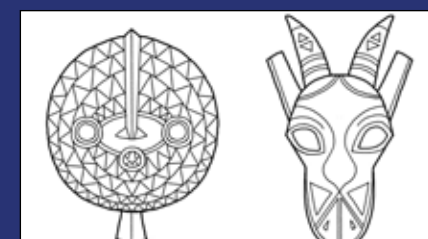
Der er masser af mulighed for bevægelse, som er fagligt relevant – dans, sang, spil og lege. I opgaveark 20 får du en række sjove lege og spil fra Burkina Faso – nogle af dem kan I endda se på film. I opgaveark 21 finder du lege og aktiviteter, der handler om Burkina Faso. I opgaveark 25 får I instruktion (og tilhørende film) i at synge sangen "Silmigua" og danse bouanda-bouanda. For de særlig musikalske er der også andenstemmer og djembe-rytmer!

Spil læseteater

Læseteater er en god måde at få eleverne til at arbejde med både læsning, oplæsning, udtale – og eventuelt også deres krop. I læseteater øver man sig i at læse en tekst dramatisk op for et publikum. De tre fabler i elevbogen egner sig godt til at lave læseteater over. Du får et forslag til, hvordan to af de tre fabler fra elevbogen – "Gribben og ørnen" og "Hyænen får en lærestreg" – kan omskrives til læseteater.

Se opgaveark 4.

Arbejd i hånden

Håndværk spiller en stor rolle i Burkina Faso. Se, hvordan I kan lave flotte postkort (f.eks. julekort) med burkinske motiver. I kan også lave jeres egne, traditionelle masker. Se opgaveark 15 og 16. Prøv også at lave en traditionel "butible-figur" i ler og perlesmykker med burkinske farver. Se opgaveark 17 og 18. I opgaveark 23 får eleverne ideer til at designe et brætspil, og i opgaveark 31 lærer eleverne om FN's Børnekonvention og laver collage.

Overblik: Her ser du målpår til alle opgaverne

Her får du et samlet overblik over, hvilke af Fælles Måls kompetencer og målpår du får understøttet til dit fag – og hvilke af opgaverne der i særlig grad understøtter de enkelte målpår. Mange af målpår-

rene bliver understøttet af mere end én opgave.

Opgaverne står med deres opgave-nummer – og du finder alle opgavearkene i Opgavebanken på hjemmesiden.

Inde i hvert af opgavearkene finder du også forslag til, hvordan du selv kan opstille relevante læringsmål og tegn på læring for hver aktivitet til netop din klasse.

Kompetence-områder	Kompetencemål	Færdigheds- og vidensmål	Opgave
DANSK EFTER 2. KLASSE			
Læsning	Eleven kan læse enkle tekster sikkert og bruge dem i hverdagsammenhænge	Finde tekster 2: Eleven kan finde tekster ved at navigere på alderstilpassede hjemmesider / Eleven har viden om sideopbygning på hjemmesider	5
Læsning	Eleven kan læse enkle tekster sikkert og bruge dem i hverdagsammenhænge	Tekstforståelse 1: Eleven kan gengive hovedindholdet af tekster til klasertrinnet / Eleven har viden om fortællende og informerende teksters struktur	3, 22
Læsning	Eleven kan læse enkle tekster sikkert og bruge dem i hverdagsammenhænge	Sammenhæng 2: Eleven kan forholde sig til tekstens emne / Eleven har viden om enkle refleksionsspørgsmål	22
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer gennem samtale om litteratur og andre æstetiske tekster	Fortolkning 2: Eleven kan deltage i enkel fortolkning / Eleven har viden om metoder til enkel fortolkning	2
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer gennem samtale om litteratur og andre æstetiske tekster	Vurdering 1: Eleven kan tale om teksters temaer / Eleven har viden om teksters typiske temaer	4
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer gennem samtale om litteratur og andre æstetiske tekster	Vurdering 2: Eleven kan udtrykke egen opfattelse af teksten / Eleven har viden om måder at begrunde sin opfattelse på	2, 5, 7
Kommunikation	Eleven kan kommunikere med opmærksomhed på sprog og relationer i nære hverdagsituationer	Krop og drama 1: Eleven kan improvisere med kropssprog og stemme / Eleven har viden om enkelt kropssprog	4
Kommunikation	Eleven kan kommunikere med opmærksomhed på sprog og relationer i nære hverdagsituationer	Dialog 1: Eleven kan veksle mellem at lytte og ytre sig / Eleven har viden om turtagning	22, 24
Kommunikation	Eleven kan kommunikere med opmærksomhed på sprog og relationer i nære hverdagsituationer	Krop og drama 2: Eleven kan deltage i rollelege og rollespil / Eleven har viden om dramatiske roller	4, 22
Fremstilling	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i nære og velkendte situationer	Forberedelse 1: Eleven kan formulere andre spørgsmål / Eleven har viden om enkle ideudviklingsmetoder	1, 29
Fremstilling	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i nære og velkendte situationer	Fremstilling 1: Eleven kan udarbejde enkle tekster med billeder og skrift / Eleven har viden om sprogets opbygning i ord og sætninger og om sammenhæng mellem skrift og billede	7, 24
Fremstilling	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i nære og velkendte situationer	Fremstilling 2: Eleven kan udarbejde enkle tekster med titel, start, midte og slutning / Eleven har viden om genretræk ved enkle fortællende og informerende tekster	24, 29
Fremstilling	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i nære og velkendte situationer	Respons 1: Eleven kan samtale om budskabet i en produktion / Eleven har viden om produktors budskab	29

DANSK EFTER 4. KLASSE			
Fremstilling	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i velkendte faglige situationer	Fremstilling 1: Eleven kan udtrykke sig kreativt og eksperimenterende / Eleven har viden om ordforråd og sproglige valgmuligheder	24
Fremstilling	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i velkendte faglige situationer	Fremstilling 2: Eleven kan udarbejde multimodale tekster / Eleven har viden om beskrivende og berettende fremstillingsformer	5, 4, 26, 27, 29
Læsning	Eleven kan læse multimodale tekster med henblik på oplevelse og faglig viden	Afkodning 1: Eleven kan læse ord i tekster til klasertrinnet hurtigt og sikkert / Eleven har viden om regler for sammensætning af ord	22
Læsning	Eleven kan læse multimodale tekster med henblik på oplevelse og faglig viden	Sammenhæng 2: Eleven kan gengive sin forestilling om tekstens situationer og sammenhænge / Eleven har viden om visualiseringsformer	22
Fremstilling	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i velkendte faglige situationer	Forberedelse 1: Eleven kan udarbejde ideer på baggrund af andre tekster / Eleven har viden om metoder til at undersøge sprog og struktur i tekster	26, 28, 29
Fremstilling	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i velkendte faglige situationer	Forberedelse 2: Eleven kan opdele fremstillingsprocessen i mindre dele / Eleven har viden om enkle fremstillingsprocesser	26, 28, 29
Fremstilling	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i velkendte faglige situationer	Præsentation og evaluering 1: Eleven kan udføre en mundtlig fremlæggelse / Eleven har viden om metoder til mundtlig formidling	22
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer i eget og andres liv gennem undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster	Fortolkning 2: Eleven kan udtrykke sin tekstforståelse ved at skifte fra en udtryksform til en anden / Eleven har viden om metoder til omskabende arbejde	22
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer i eget og andres liv gennem undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster	Oplevelse og indlevelse 1: Eleven kan udtrykke sig om tekstens univers / Eleven har viden om tomme pladser og teksters tid og rum	3
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer i eget og andres liv gennem undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster	Fortolkning 1: Eleven kan forklare sin tekstforståelse / Eleven har viden om sammenhæng mellem virkemidler og budskab i tekster	2, 27
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer i eget og andres liv gennem undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster	Undersøgelse 1: Eleven kan undersøge virkemidler / Eleven har viden om enkle metoder til at afdække virkemidler i tekst	27
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer i eget og andres liv gennem undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster	Vurdering 1: Eleven kan sammenholde egen tolkning med andres tolkning / Eleven har viden om fortolkningsmuligheder	2
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer i eget og andres liv gennem undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster	Vurdering 2: Eleven kan deltage i samtaler om teksters kvalitet / Eleven har viden om kvalitetskriterier	27
Kommunikation	Eleven kan følge regler for kommunikation i overskuelige formelle og sociale situationer	Dialog 2: Eleven kan lytte aktivt til andre og følge op med spørgsmål og respons / Eleven har viden om lytteformål og undersøgende spørgsmål	5, 22

Kommunikation	Eleven kan følge regler for kommunikation i overskuelige formelle og sociale situationer	Dialog 1: Eleven kan indgå i dialog i mindre grupper / Eleven har viden om samtalerregler	7
Læsning	Eleven kan læse multimodale tekster med henblik på oplevelse og faglig viden	Finde tekst 1: Eleven kan navigere ud fra søgespørgsmål på alderssvarende hjemmesider og på biblioteket / Eleven har viden om hjemmesiders struktur	1
Læsning	Eleven kan læse multimodale tekster med henblik på oplevelse og faglig viden	Forberedelse 1: Eleven kan strukturere sin baggrundsviden / Eleven har viden om metoder til strukturering af viden	7, 26, 29

NATUR/TEKNOLOGI EFTER 2. KLASSE

Perspektivering	Eleven kan genkende natur og teknologi i sin hverdag	Teknologi og ressourcer 1-2: Eleven kan fortælle om ressourcer fra hverdagen / Eleven har viden om ressourcer fra hverdagen	12, 29
Kommunikation	Eleven kan beskrive egne undersøgelser og modeller	Formidling 1-2: Eleven kan fortælle om egne resultater og erfaringer / Eleven har viden om enkle måder til at beskrive resultater	10
Kommunikation	Eleven kan beskrive egne undersøgelser og modeller	Ordkendskab 1-2: Eleven kan mundtligt og skriftligt anvende enkle fagord og begreber / Eleven har viden om enkle fagord og begreber	8
Undersøgelse	Eleven kan udføre enkle undersøgelser på baggrund af egne og andres spørgsmål	Undersøgelser i naturfag 1-2: Eleven kan udføre enkle undersøgelser med brug af enkelt udstyr / Eleven har viden om enkle undersøgelsesmetoder	10
Modellering	Eleven kan anvende naturtro modeller	Modellering i naturfag 1-2: Eleven kan skelne mellem virkelighed og model / Eleven har viden om naturtro modeltyper	10

NATUR/TEKNOLOGI EFTER 4. KLASSE

Kommunikation	Eleven kan beskrive enkle naturfaglige og teknologiske problemstillinger	Formidling 1-2: Eleven kan formidle egne data mundtligt og skriftligt / Eleven har viden om medier og formidlingsformer	9
Kommunikation	Eleven kan beskrive enkle naturfaglige og teknologiske problemstillinger	Ordkendskab 1-2: Eleven kan mundtligt og skriftligt anvende centrale fagord og begreber / Eleven har viden om fagord og begreber	10, 11
Modellering	Eleven kan anvende modeller med stigende abstraktionsgrad	Mennesket 1: Eleven kan med modeller fortælle om menneskers og dyrs indre og ydre opbygning / Eleven har viden om menneskers og dyrs indre og ydre opbygning	11
Modellering	Eleven kan anvende modeller med stigende abstraktionsgrad	Modellering i naturfag 1: Eleven kan konstruere enkle modeller / Eleven har viden om symbolsprog i modeller	10
Modellering	Eleven kan anvende modeller med stigende abstraktionsgrad	Modellering i naturfag 2: Eleven kan anvende enkle modeller til at vise helheder og detaljer / Eleven har viden om modellens detaljeringsniveau	10
Perspektivering	Eleven kan relatere natur og teknologi til andre kontekster	Naturen lokalt og globalt 1: Eleven kan fortælle om dyre- og planteliv andre steder på Jorden / Eleven har viden om naturområder	8, 11, 29
Perspektivering	Eleven kan relatere natur og teknologi til andre kontekster	Mennesket 1: Eleven kan sammenligne egne levevilkår med andres / Eleven har viden om levevilkår forskellige steder i verden	7, 24, 29
Perspektivering	Eleven kan relatere natur og teknologi til andre kontekster	Teknologi og ressourcer 1: Eleven kan beskrive en proces fra ressource til færdigt produkt og fra produkt til ressource / Eleven har viden om enkle produktionskæder	12
Undersøgelse	Eleven kan gennemføre enkle undersøgelser på baggrund af egne forventninger	Undersøgelser i naturfag 2: Eleven kan opstille forventninger, der kan testes i undersøgelser / Eleven har viden om enkle undersøgelses muligheder og begrænsninger	9, 10
Undersøgelse	Eleven kan gennemføre enkle undersøgelser på baggrund af egne forventninger	Teknologi og ressourcer 1: Eleven kan identificere stoffer og materialer i produkter fra hverdagen / Eleven har viden om materialer og stoffer i produkter	12
Undersøgelse	Eleven kan gennemføre enkle undersøgelser på baggrund af egne forventninger	Naturen lokalt og globalt 2: Eleven kan undersøge dyrs og planters tilpasninger til naturen. / Eleven har viden om dyrs og planters levesteder og livsbetingelser	11

MATEMATIK EFTER 3. KLASSE

Matematiske kompetencer	Eleven kan handle hensigtsmæssigt i situationer med matematik	Problembehandling 1: Eleven kan bidrage til løsning af enkle matematiske problemer / Eleven har viden om kendetegn ved undersøgende arbejde	13, 14
Matematiske kompetencer	Eleven kan handle hensigtsmæssigt i situationer med matematik	Modellering 1: Eleven kan undersøge enkle hverdagsituationer ved brug af matematik / Eleven har viden om sammenhænge mellem matematik og enkle hverdagsituationer	13, 14
Matematiske kompetencer	Eleven kan handle hensigtsmæssigt i situationer med matematik	Repræsentation og symbolbehandling 1: Eleven kan anvende konkrete, visuelle og enkle symbolske repræsentationer / Eleven har viden om konkrete, visuelle og enkle symbolske repræsentationer, herunder interaktive repræsentationer	14
Matematiske kompetencer	Eleven kan handle hensigtsmæssigt i situationer med matematik	Hjælpemidler 1: Eleven kan anvende enkle hjælpemidler til tegning, beregning og undersøgelse / Eleven har viden om konkrete materialer og redskaber	14
Tal og algebra	Eleven kan udvikle metoder til beregninger med naturlige tal	Regnestrategier 1: Eleven kan foretage enkle beregninger med naturlige tal / Eleven har viden om strategier til enkle beregninger med naturlige tal	13
Tal og algebra	Eleven kan udvikle metoder til beregninger med naturlige tal	Regnestrategier 2: Eleven kan udvikle metoder til addition og subtraktion med naturlige tal / Eleven har viden om strategier til hovedregning, overslagsregning samt regning med skriftlige notater og digitale værktøjer	13
Tal og algebra	Eleven kan udvikle metoder til beregninger med naturlige tal	Regnestrategier 3: Eleven kan udvikle metoder til multiplikation og division med naturlige tal / Eleven har viden om strategier til multiplikation og division	13
Tal og algebra	Eleven kan udvikle metoder til beregninger med naturlige tal	Algebra 3: Eleven kan opdage regneregler og enkle sammenhænge mellem størrelser / Eleven har viden om sammenhænge mellem de fire regningsarter	13
Geometri og måling	Eleven kan anvende geometriske begreber og måle	Måling 1: Eleven kan beskrive længde, tid og vægt / Eleven har viden om længde, tid og vægt	14
Geometri og måling	Eleven kan anvende geometriske begreber og måle	Måling 2: Eleven kan anslå og måle længde, tid og vægt / Eleven har viden om standardiserede og ikke-standardiserede måleenheder for længde, tid og vægt samt om analoge og digitale måleredskaber	14

SUNDHEDS- OG SEKSUALUNDERSVISING OG FAMILIEKUNDSKAB OBLIGATORISK EMNE EFTER 3. KLASSE

Sundhed og trivsel	Eleven kan forklare, hvad der fremmer sundhed og trivsel i eget liv	Rettigheder: Eleven kan samtale om børns rettigheder i relation til familie og skole / Eleven har viden om børns grundlæggende rettigheder	31
---------------------------	---	---	-----------

BILLEDKUNST EFTER 2. KLASSE

Billedfremstilling	Eleven kan udtrykke sig i plane, rumlige og digitale billeder	Tegning og grafik 1: Eleven kan tegne ud fra ideer og oplevelser / Eleven har viden om tegneredskabers udtryksmuligheder	15, 16
Billedfremstilling	Eleven kan udtrykke sig i plane, rumlige og digitale billeder	Tegning og grafik 2: Eleven kan udtrykke sig grafisk med våde og tørre farver / Eleven har viden om grafiske tegne- og trykmetoder	15, 16
Billedfremstilling	Eleven kan udtrykke sig i plane, rumlige og digitale billeder	Skulptur og arkitektur 1: Eleven kan fremstille rumlige konstruktioner / Eleven har viden om sammenføjningsteknikker	17
Billedfremstilling	Eleven kan udtrykke sig i plane, rumlige og digitale billeder	Skulptur og arkitektur 2: Eleven kan fremstille en skulptur / Eleven har viden om skulpturteknikker	17
Billedfremstilling	Eleven kan udtrykke sig i plane, rumlige og digitale billeder	Maleri og collage 1: Eleven kan male ud fra ideer og oplevelser / Eleven har viden om primær- og sekundærfarver	15, 16

BILLEDKUNST EFTER 5. KLASSE

Billedfremstilling	Eleven kan eksperimentere med og udtrykke sig i billeder med vægt på tematisering.	Maleri og collage 1: Eleven kan fremstille billeder i flere lag / Eleven har viden om lagdelt billedopbygning	15, 16
Billedfremstilling	Eleven kan eksperimentere med og udtrykke sig i billeder med vægt på tematisering.	Maleri og collage 3: Eleven kan fremstille en collage med en rumlig dimension / Eleven har viden om assemblage	31
Billedfremstilling	Eleven kan eksperimentere med og udtrykke sig i billeder med vægt på tematisering.	Tegning og grafik 2: Eleven kan tilføre tegninger stemning med lys og skygge / Eleven har viden om tegneteknikker til at udtrykke lys, skygge og dybde i billeder	15, 16

HÅNDVÆRK OG DESIGN EFTER 4./5./6./7. KLASSE

Håndværk - forarbejdning	Eleven kan anvende værktøjer, redskaber og maskiner forsvarligt til forarbejdning af materialer	Teknikker 1: Eleven kan navngive og anvende grundlæggende teknikker til forarbejdning af bløde og hårde materialer / Eleven har viden om grundlæggende teknikker til forarbejdning af bløde og hårde materialer	17
Håndværk - materialer	Eleven kan forarbejde materialer i forhold til produktets form, funktion og udtryk	Materialeforarbejdning 1: Eleven kan forarbejde bløde og hårde materialer efter instruktion / Eleven har viden om enkel materialeforarbejdning	17
Håndværk - materialer	Eleven kan forarbejde materialer i forhold til produktets form, funktion og udtryk	Materialekombination og udtryk 1: Eleven kan kombinere materialer til et produktudtryk under instruktion / Eleven har viden om kombination af materialer	18
Håndværk - materialer	Eleven kan forarbejde materialer i forhold til produktets form, funktion og udtryk	Materialekombination og udtryk 2: Eleven kan arbejde med produkters æstetiske udtryk / Eleven har viden om formsprog og farvers æstetiske udtryk	18
Design	Eleven kan arbejde med enkle designprocesser knyttet til egen produktfremstilling	Idéudvikling 1: Eleven kan skitsere eller formulere enkle ideer inden for givne rammer, herunder med digitale værktøjer / Eleven har viden om skitsers formål og struktur	23
Design	Eleven kan arbejde med enkle designprocesser knyttet til egen produktfremstilling	Produktrealisering 1: Eleven kan fremstille egne enkle produkter efter oplæg / Eleven har viden om arbejdstilrettelæggelse	23
Design	Eleven kan arbejde med enkle designprocesser knyttet til egen produktfremstilling	Evaluering 2: Eleven kan evaluere egen designproces og eget produkt / Eleven har viden om evaluering og vurdering af produktets værdi for andre	23
Design	Eleven kan arbejde med enkle designprocesser knyttet til egen produktfremstilling	Idéafprøvning 1: Eleven kan afprøve materialer og teknikker i konkrete sammenhænge / Eleven har viden om afprøvning af materialer og teknikker	17, 23

MADKUNDSKAB EFTER 4./5./6./7. KLASSE

Madlavning	Eleven kan anvende madlavningsteknikker og omsætte ideer i madlavningen	Smag og tilsmagning 2: Eleven kan tilsmage og krydre maden / Eleven har viden om tilsmagning og krydring	19
Måltider og madkultur	Eleven kan fortolke måltider med forståelse for værdier, kultur og levevilkår	Måltidskultur 2: Eleven kan præsentere eksemplariske måltider fra forskellige kulturer / Eleven har viden om tids- og stedsbestemte mad- og måltidskulturer	19

IDRÆT EFTER 5. KLASSE

Alsided idrætsudøvelse	Eleven kan samarbejde om idrætslige aktiviteter og lege	Samarbejde og ansvar 1-2: Eleven kan samarbejde i par eller mindre grupper om idrætslege / Eleven har viden om samarbejds måder	20, 21
Alsided idrætsudøvelse	Eleven kan deltage aktivt i basale, alsidige bevægelser i leg	Dans og udtryk 1: Eleven kan bevæge sig rytmisk til en variation af musikformer / Eleven har viden om kroppens grundlæggende bevægelsesmuligheder	25
Alsided idrætsudøvelse	Eleven kan anvende grundlæggende, sammensatte bevægelser i idrætspraksis	Dans og udtryk 3: Eleven kan skabe forskelligartede kropslige udtryk med bevægelse / Eleven har viden om brug af rum, relation og bevægelsesnes dynamik	20, 21
Idrætskultur og relationer	Eleven kan deltage aktivt i idrættens kultur og fællesskab	Samarbejde og ansvar 2: Eleven kan udvise ansvar i idrætsaktiviteter / Eleven har viden om roller i idrætsaktiviteter	20, 21
Alsided idrætsudøvelse	Eleven kan anvende grundlæggende, sammensatte bevægelser i idrætspraksis	Dans og udtryk 1: Eleven kan udføre grundlæggende bevægelser inden for dans og udtryk / Eleven har viden om variationer i bevægelser inden for dans og udtryk	25

MUSIK EFTER 2. KLASSE

Musikudøvelse	Eleven kan deltage opmærksomt i sang, spil og bevægelse	Sangteknik 1: Eleven kan synge med god klang i større grupper / Eleven har viden om stemmebrug	25
Musikudøvelse	Eleven kan deltage opmærksomt i sang, spil og bevægelse	Sangteknik 2: Eleven kan synge efter musikalske anvisninger / Eleven har viden om tempo og udtryk	25
Musikalsk skaben	Eleven kan deltage eksperimenterende i musikalske aktiviteter	Bevægelse 1: Eleven kan skabe enkle bevægelser til musik / Eleven har viden om sammenhænge mellem musik og bevægelsesudtryk	25
Musikforståelse	Eleven kan lytte til og udtrykke sig om musik	Musikoplevelse 1: Eleven kan lytte opmærksomt til musik / Eleven har viden om aktiv lytning	

MUSIK EFTER 4. KLASSE

Musikudøvelse	Eleven kan deltage opmærksomt i sang, spil og bevægelse med bevidsthed om egen og andres rolle i musikalsk udfoldelse	Sangrepertoire: Fase 1: Eleven kan synge med på forskellige typer af sange og salmer / Eleven har viden om tekstindhold og melodi i sange og salmer	25
Musikudøvelse	Eleven kan deltage opmærksomt i sang, spil og bevægelse med bevidsthed om egen og andres rolle i musikalsk udfoldelse	Fællesdans: Fase 1: Eleven kan deltage i fællesdanser / Eleven har viden om rytme, form og dansetrin	25
Musikudøvelse	Eleven kan deltage opmærksomt i sang, spil og bevægelse med bevidsthed om egen og andres rolle i musikalsk udfoldelse	Sangteknik 1: Eleven kan synge med god intonation og klang / Eleven har viden om intonation og klang	
Musikalsk skaben	Eleven kan udtrykke sig skabende i musikalske aktiviteter	Bevægelse 1: Eleven kan skabe bevægelsesmønstre med sikker puls- og periodefornemmelse / Eleven har viden om musikalske udtryk i bevægelse	25
Musikforståelse	Eleven kan lytte opmærksomt til og udtrykke sig varieret om musik	Analyse 1: Eleven kan beskrive elementære formforløb i korte musikstykker / Eleven har viden om formforløb og centrale fagord og begreber	25
Musikforståelse	Eleven kan lytte opmærksomt til og udtrykke sig varieret om musik	Musikoplevelse 1: Eleven kan formidle sin oplevelse af musik / Eleven har viden om måder at udtrykke musikoplevelser på	

Intro: Fire fleksible forløb med masser af faglighed

Du får fire ”grydeklare” forslag til forløb at vælge mellem. Alle de fire forløb er helt fleksible, så du nemt kan tilpasse dem til dit behov. Du kan også lave din egen kombination.

Klassetrin: Målrettet 1.-4. klasse. Mange skoler bruger også materialet i 0. og 5-6. klasse.

Fag: I år primært til Dansk og Natur/teknologi. Men mange opgaver inddrager også Matematik, Billedkunst, Idræt, Håndværk & design samt Hjemkundskab.

Varighed: Nogle lærere laver en fagperiode på 2-6 uger i et eller flere fag, andre laver 1-2 fulde emneuger.

Kan genbruges fremover: Materialet er langtidsholdbart. Dels kan det bruges på alle tider af året. Dels kan det nemt genbruges også i kommende år.

Hjemmesiden fremover: Materialets hjemmeside forbliver fuldt tilgængelig i flere år frem med alle materialer på: 2017.u-landskalender.dk.

Didaktisk metode: Didaktisk lægger materialet op til, at eleverne selv skal undersøge, observere, danne hypoteser og formidle stof – altså en tilgang, der hænger godt sammen med Forenklede Fælles Mål.

Materialet arbejder også i høj grad med Det 21. århundredes kompetencer.

Med eller uden IT: Eleverne får det fulde udbytte, hvis de også bruger elev-aktiviteterne på hjemmesiden, men man kan sagtens gennemføre et fagligt godt forløb, uden at eleverne arbejder med computere.

Faglig bevægelse og praktisk-musiske opgaver: I opgavearkene finder du en lang række muligheder for bevægelse og praktisk/kreative aktiviteter med kobling til det faglige.

Lærersens forberedelse

- Læs fakta-kapitlerne om Burkina Faso i lærervejledningen. Så er du hurtigt klædt på til at introducere landet og svare på spørgsmål.
- Læs evt. de vejledende kapitler i lærervejledningen. Forrest får du et lyn-overblik over materialets dele og filmene. Bagerst er der vejledninger i de digitale web-værktøjer og i forløbene.
- Undersøg hjemmesiden (2017.u-landskalender.dk).
- Dan dig et overblik over filmene i lærer-universets filmbank. Udvælg dem, du vil bruge. Se også Billedbanken med ekstra foto-pakker, hvis du har brug for det til egne projekter.
- Lav selv en fotohistorie eller en digital lågekalender, så du er dus med systematikken. Laver du forløbet om Guldets børn, skal du orientere dig i sektionen ”Guldets børn” på hjemmesiden.
- Gennemgå forslagene til undervisningsforløb på de næste sider.
- Se forløbets opgaveark. De ligger i Opgavebanken i læreruniverset og rummer de præcise beskrivelser af opgaverne og aktiviteterne.
- Fremskaf materialer til forsøgene og de kreative opgaver. Der er materialelister i opgavearkene.

Du kan lave læsetræning på flere niveauer

- **Elevbogens lange historie** kan læses af gode læsere.
- **De tre små dyrefabler** i elevbogen er kort letlæsning med lavt lix.
- **Skærmbøger med oplæsning:** Fortællingen og de tre fabler kan du finde som skærmbøger på hjemmesidens ”Opdag Burkina Faso”. Her kan de mindre læsestærke læse/lytte-træne ved at se teksten side for side – og få den læst højt.
- **Lydbøger:** Man kan høre fortællingen og de tre fabler som rene lydbøger. De ligger også på hjemmesiden.
- **Faglitterære tekster** findes i små bidder overalt på hjemmesiden – og i elevbogens mange faktabokse og billedtekster.
- **Læsestøtte på hjemmesiden:** I web-værktøjet til at lave fotohistorier kan svage læsere få læst de fleste af de små fakta-tekster og instruktioner højt. I web-værktøjet til Børnenes Egen U-landskalender kan de få læst fakta-teksterne højt.
- **Børne-/voksen-skrift:** I fotohistorie-værktøjet kan du tilføje voksenskrift lige under elevernes egne billedtekster, hvis du vil. Men du skal være logget ind som lærer for at få muligheden.

Forløb 1: Dansk og Billedkunst

– forslag til tværfagligt forløb

Præsentation

Dette forløb har elevbogen "Guldets forbandelse" som omdrejningspunkt.

Forløbet er tilrettelagt, så du både kan arbejde med digitale fotohistorier, dansk- og matematikfaglige opgaver, film og en lang række kreative aktiviteter. På den måde har du rig mulighed for at skabe en fagligt varieret undervisning for dine elever.

Brug forløbet her som inspiration. Når du har lavet introduktionen til Burkina Faso, kan du frit justere forløbet og bestemme antallet af aktiviteter. Se også de andre forslag til forløb igennem – måske skal du bruge et par af aktiviteterne fra dem også. I kan evt. også afslutte med selv at lave digitale lågekalendere. I så fald skal I ikke følge hele det særlige forløb for Børnenes Egen U-landskalender, men blot bruge værktøjet.

Forløbet

1. Introduktion

Nu skal I på rejse til Burkina Faso. Både bog, film og hjemmeside giver eleverne en bred viden om landet.

Du kan evt. indlede med selv at introducere landet. Se lærervejledningens fakta-afsnit, der giver dig et godt overblik. Tal f.eks. om:

- Hvor ligger Burkina Faso? Brug evt. Google Earth.
- Hvordan ser Burkina Faso ud oppefra? Landet har ingen kyster. Nordpå er der varmt og tørt. Sydpå er der grønnere. Der er også flere floder.
- Burkina Faso ligger i Vestafrika. Hvad hedder nabolandene? Har I hørt om nogen af dem?
- Afrika er en verdensdel med 54 stater. Kender I nogle af dem?

- Hvad er et udviklingsland, og hvorfor er Burkina Faso et udviklingsland?
- Før var Burkina Faso en fransk koloni. Fortæl om, at Afrika tidligere blev styret af bl.a. England, Frankrig, Tyskland og Belgien.
- Hvad er Børnenes U-landskalender? Når man køber lågejulekalenderen fra DR og Danida, går overskuddet til et u-land. I år går det til Oxfam IBIS' projekter i Burkina Fasos guldmineområder.

Se introfilmen: Vis filmen "Velkommen til Burkina Faso". Den ligger på hjemmesiden, både i Filmbanken og på "Opdag Burkina Faso". Bearbejd filmen. Hvad lagde eleverne særligt mærke til?

Målpar og læringsmål

Færdigheds- og vidensmål: Arbejdet med dette forløb understøtter en række færdigheds- og vidensmål efter både 2. og 4. klassesetrin i

- **Dansk** (under Læsning, Fortolkning, Fremstilling og Kommunikation)
- **Billedkunst** (bl.a. under Billedfremstilling og Billedanalyse)
- **Matematik**
- **Idræt**

I hvert opgaveark får du en komplet oversigt over de kompetencer og målpar, som den enkelte opgave særligt understøtter. Du kan også se en oversigt over alle opgaver og målpar i lærervejledningen side 38-39.

Læringsmål og tegn på læring: I hvert opgaveark får du inspiration til at opstille konkrete læringsmål og tegn på læring for din klasse.

Berør f.eks.:

- Burkina er et af verdens fattigste lande. Hvad betyder det at være fattig? Er der fattige i Danmark?
- Hvorfor er der så mange børn, der må arbejde i Burkina Faso?
- Hvordan er der forskel i livsvilkår for børn i Burkina Faso og børn i Danmark?
- Det er ofte pigerne, som ikke får lov til at komme i skole i Burkina Faso. Hvordan kan det være?
- Hvorfor flytter flere og flere burkinere fra landet og ind til storbyer?

2. "Opdag Burkina Faso"

Introducér hjemmesiden, og vis nogle af tingene på siden "Opdag Burkina Faso", f.eks. en billedserie og infografikken "Fakta om Burkina Faso". Lad eleverne selv gå på opdagelse på siden og finde oplysninger om Burkina Faso.

OPGAVE 01: *Opdag Burkina Faso*

3. Læs eller hør elevbogen

Her fordyber I jer i elevbogens univers og træner læsning.

Start evt. med at se den lille film, hvor bogens forfatter, Lise Bidstrup, fortæller om sin tur til Burkina Faso, da hun skrev historien. Den ligger i filmbanken.

Lav højtlesning eller selvlæsning af kapitlerne i "Guldets forbandelse". Stop op undervejs, og læs de små faktabokse, der forklarer svære ord i teksten – og billedteksterne, der giver eleverne ekstra viden.

Saml op for hvert kapitel, og giv plads til gode samtaler. De kan tage udgangspunkt i fortællingen, i billederne og i de tre læselet-fabler, som har almenmenneskelige pointer.

Du kan evt. lade eleverne lave en lille tegneserie om handlingen i et kapitel. Så kan I tage udgangspunkt i tegningerne, når kapitlet samles op.

I Opgaveark 02 finder du gode ideer til samtale efter hvert kapitel.

OPGAVE 02: *Forslag til samtale*

Til sidst kan du bruge den dansk-faglige opgave om at genfortælle historien i ord og billeder.

OPGAVE 03: Genfortæl

Tip til de mindre læsesterke: På hjemmesidens "Opdag Burkina Faso" ligger både "Guldets forbandelse" og de tre fabler som skærm-bøger, hvor eleverne kan se teksten side for side og få den læst op. I Filmbanken kan du også finde dem som lydbøger, I kan høre sammen.

4. Syng og dans

Spil årets sang, musikvideoen Tolma med det danske afrobeat-band The KutiMangoes og Thomas Buttenschön. Den ligger på "Opdag Burkina Faso" og i Filmbanken.

Vis filmen, og lær eleverne at synge sangen eller omkvædet. Tal om, hvad teksterne betyder. I opgaveark 06 finder du teksten. I kan også spille eller danse til.

OPGAVE 06: Syng årets sang

5. Brug elevbogens fakta

Der er mange sjove og spændende fakta i elevbogens ordforklarings-bokse, i billedteksterne og på de tre faktaopslag bagest. Alt dette kan eleverne bruge til at finde inspiration og mere viden, når de skal arbejde med opgaverne og eventuelt lave deres egne fotohistorier.

6. Vej guld og regn valuta

Hvordan finder man ud af, hvad ting vejer med simple vægtskåle? Guld for eksempel? En håndfuld ris?

Og hvordan finder man ud af, hvad danske kroner er værd i Burkina Fasos valuta?

OPGAVE 14: Hvad vejer det?

OPGAVE 13: Hvad er pengene værd?

7. Lav flotte fotohistorier

Introducer fotohistorie-værktøjet og dets tre temaer. Det ligger på hjemmesiden under "Skole". Se de tre film, som introducerer temaerne Burkina Fasos natur, Livet i byen og Guldet og landet. De varer 3-5 min.

- Lav en fotohistorie med klassen, så eleverne lærer systematikken. Brug f.eks. panoramaet "Markedet" i temaet "Livet i byen" som eksempel. Få elevernes input til at skrive noter undervejs inde i panoramaets hotspots – og til at vælge fotos og skrive tekster til den færdige fotohistorie.
- Slut af med at se fotohistorien.
- Vis, at man kan åbne en fotohistorie igen og redigere videre.

Opgaveark til fotohistorier: Du kan fint bare lade elever selv vælge, hvilke temaer de har mest lyst til at fordybe sig i og producere en flot fotohistorie om. Eleverne får dog mest ud af aktiviteten, hvis du orienterer dig i de opgaveark, som hører til de tre temaer. De giver en guide til, hvilke fotohistorier der fagligt egner sig bedst til klassetrinnet.

OPGAVE 05: Fotohistorie: I byen

OPGAVE 07: Fotohistorie: Guld og landliv

OPGAVE 08: Fotohistorie: Burkina Fasos natur

Tip: Du kan evt. udvide med at lade eleverne lave en digital lågekalendar med "Børnenes Egen U-landskalendar", der bruger samme metodik.

8. Bevægelse

Hop, leg, løb, spil, leg spørgeløb eller krigerkamp. Der er en masse sjove lege, der er fagligt relevante og handler om Burkina Faso. Her finder du inspiration til at krydre undervisningen med noget bevægelse.

OPGAVE 20: Lege og spil fra Burkina Faso

OPGAVE 21: Lege om Burkina Faso

Verdensmålene

Hvis du vil introducere FN's verdensmål for bæredygtig udvikling for eleverne, så vil I ved at arbejde med aktiviteterne i dette forløb berøre:

- **Mål 1** (at afskaffe fattigdom overalt)
- **Mål 2** (at afskaffe sult)
- **Mål 4** (at sikre alle lige adgang til kvalitetsuddannelse og fremme alles muligheder for livslang læring)
- **Mål 5** (at opnå ligestilling mellem kønnene og styrke kvinders og pigers rettigheder og muligheder)

I lærervejledningen finder du en introduktion til verdensmålene, og på de sidste sider i elevbogen er de forklaret for eleverne.

9. Lav læseteater i klassen

Elevbogens korte fabler kan I bruge til at lave læseteater, som eleverne kan indøve og opføre i klassen. Find de omskrevne fabler her:

OPGAVE 04: Læseteater

10. Kreative værksteder

Der er rig mulighed for at integrere faget Billedkunst i forløbet. I kan både lave burkinske masker, et brætspil, traditionelle lerfigurer, smykker og flotte julekort. I følgende opgaveark finder du detaljerede instruktioner til de kreative aktiviteter.

OPGAVE 15: Julekort

OPGAVE 16: Flotte masker

OPGAVE 17: Lav en butibré-figur

OPGAVE 18: Smykkeværksted

OPGAVE 23: Design et brætspil

11. Afslutning på forløbet

Det er altid en god idé at slutte et temaforløb af med en form for fest. Her er nogle ideer:

- Syng og dans til årets sang.
- Lav en opvisning, hvor eleverne opfører et læseteater.
- Vis et udvalg af elevernes fotohistorier i klassen.
- Lav en udstilling med elevernes kreative produktioner.
- Lav og spis mad fra Burkina Faso med opskrifter på enkle retter.

OPGAVE 19: Mad fra Burkina

Forløb 2: Natur/teknologi

- forslag til naturfagligt forløb

Præsentation

Forløbet er bygget op om en række sjove, naturfaglige aktiviteter og forsøg, der knytter an til Burkina Faso, til guldminer og til andre af temaerne i årets bog og materiale.

Dine elever skal blandt andet sammenligne vandforbruget i Burkina Faso og i Danmark, arbejde med klimaforandringer og genbrug, undersøge frugters modningsproces og "gå i kødet" på et spændende tema om gribbe. Desuden kan du lade eleverne researche i naturfaglige vinkler om Burkina Faso på hjemmesiden eller i iPad-appen og lave deres egne flotte fotohistorier om deres nye viden - og de kan se DR's film med Sebastian Klein på opdagelse i Burkina Fasos natur og dyreliv.

Forløbet er opbygget, så det er fleksibelt. Du behøver ikke at gennemføre det i præcis denne rækkefølge, og du kan frit tage opgaver ud. Du kan også udvide med enkelte af aktiviteterne fra forløbet til Dansk og Billedkunst - eller afslutte med at lade eleverne lave deres egen flotte, digitale lågekalender med viden bag lågerne, der har fokus på naturfaglige vinkler. Se præsentationen af værktøjet til "Børnenes Egen U-landskalender".

Det er også oplagt at krydre forløbet med nogle af de mange forslag til faglig bevægelse - eller opgaver til matematik. Find dem i Opgavebanken på hjemmesiden.

Målpar og læringsmål

Færdigheds- og vidensmål: Arbejdet med dette forløb med tilhørende opgaveark understøtter flere færdigheds- og vidensmål efter både 2. og 4. klassesetrin i:

Natur og teknologi (bl.a. under Perspektivering, Kommunikation, Undersøgelse og Modellering).

I hvert enkelt af opgavearkene, som hører til dette forløb er anført det eller de specifikke målpar, som de enkelte aktiviteter særligt understøtter. Du kan også se en komplet oversigt over alle opgaverne og deres målpar i skemaet her i lærervejledningen på side 38-39.

Læringsmål og tegn på læring: I hvert opgaveark får du inspiration til at opstille konkrete læringsmål og tegn på læring for din klasse.

Den naturfaglige metode motiverer eleverne

Opgaverne er opbygget ud fra den naturfaglige undersøgelsesbase-rede metode (Inquiry Based Science Education), hvor eleverne ud fra undre-spørgsmål skal være aktive med at skrive, tegne, undersøge og reflektere. Metoden er god til at motivere eleverne og vække deres naturinteresse. Læreren skal optræde som en guide, coach, vejleder, frem for at agere som den klassiske tavleorienterede lærer. Metoden er særligt velegnet til at engagere mindre bogligt orienterede elever.

Omdrejningspunktet er aktiv udforskning af problemstillinger, der opleves som relevante af eleverne:

1. Samtale om problemstilling. Fx hvordan skaffer vi vand?
2. Indkreds problemet
3. Formuler løsningsforslag (opstil hypotese)
4. Gennem undersøgelser og eksperimenter afprøver eleverne et fælles løsningsforslag (undersøgelse af hypotese)
5. Præsentation af løsningsforslag

Forløbet

1. Introduktion

Introducer Burkina Faso for eleverne. Både bogen, filmene og hjemmesiden giver eleverne en bred viden om landet - i høj grad også med naturfaglig vinkling. Du kan evt. indlede med selv at introducere landet for eleverne. Se lærervejlednings fakta-afsnit, der giver dig et godt overblik. Tal f.eks. om:

- Hvor ligger Burkina Faso? Brug Google Maps, som ligger på hjemmesidens "Opdag Burkina Faso". Brug evt. også Google Earth som værktøj.
- Hvordan ser Burkina Faso ud oppefra?
- Landet har ingen kystlinje - hvad betyder det?
- Landet har grænser til Benin,

Elfenbenskysten, Ghana, Mali, Niger og Togo.

- Afrika er en verdensdel med 54 selvstændige stater. Hvilke andre lande ligger i Afrika? Hvilke andre verdensdele findes der?
- Hvad er et udviklingsland? Hvorfor er Burkina Faso et u-land?
- Hvad er Børnenes U-landskalender? Når man køber lågekalenderen fra DR og Danida, går overskuddet til et u-land. I år får organisationen Oxfam IBIS overskuddet til deres projekt "Børnene er Burkina Fasos guld", der skal hjælpe børn, der arbejder i de mange små guldminer.

Se introfilmen: Vis eleverne filmene "Velkommen til Burkina Faso" og

”Guldet og landet”, hvis de ikke allerede har set dem. De ligger begge i filmbanken. Bearbejd filmene: Spørg eleverne, hvad de særligt lagde mærke til, da de så dem. Du kan tage et eller flere af disse temaer op:

- Hvor får man vand fra, når man bor på landet i Burkina Faso?
- Hvorfor kalder man bomuld for ”Det hvide guld”?
- Hvad bruger folk i Burkina Faso floderne til?
- Hvordan foregår arbejdet i en guldmine, som I ser i filmene?
- Hvorfor er gribben et smart dyr?
- Hvorfor taler man fransk i Burkina Faso?

2. Brug en eller flere af N/T-opgaverne

A. Arbejd med mange aspekter af vand

Dette opgaveark rummer en række forsøg og aktiviteter, hvor eleverne arbejder med vand på flere måder: De skal selv gå efter vand, rense vand, forklare vandets kredsløb, måle nedbør og undersøge, hvordan klimatiske forhold påvirker afgrøders vækst.

I Danmark tager vi adgang til rent drikkevand for givet. Sådan er det ikke i Burkina Faso. Så snart man er ude af de større byer, så er rent drikkevand noget, man skal yde en indsats for at få. Og ofte er det børnenes opgave at hente vand ved brønden. Den nordlige og østlige del af Burkina Faso rammes også ofte af lange perioder med tørke.

OPGAVE 10: *Rent vand til alle*

B. Lav legetøj af genbrugsmaterialer

Danskere smider meget mere affald ud end folk i Burkina Faso. I denne opgave lærer dine elever at skelne imellem begreberne genbrug og genanvendelse gennem diskussioner og praktiske opgaver. De skal også lave en bold eller et andet stykke legetøj af genbrugsmaterialer.

OPGAVE 12: *Genbrug og genanvendelse*

Udforsk Vestafrikas gribbe

Mange forbinder gribben med død og uhygge. Men faktisk er gribben et både fascinerende og smart dyr, der har sin egen vigtige plads i fødekæden. De er tilmed ganske vigtige for mennesker. I denne opgave skal dine elever undersøge, hvad gribben er for et dyr. Eleverne lærer også at lave dyrebiografier på baggrund af de 7 F'er: Føde, Form, Farve, Findested, Formering, Fjender og Forsvar.

OPGAVE 11: *Dyrebiografi om gribbe*

C. Undersøg bananens modning

Er en banan med brune pletter en dårlig banan – og hvordan er den egentlig blevet sådan? I denne opgave skal dine elever undersøge frugt og grøntsagers modningsprocesser, blandt andet bananen, der er verdens mest populære frugt. Eleverne skal undersøge, under hvilke forhold det er bedst at opbevare bananer, hvis de skal modnes hurtigt, eller hvis de skal holde sig længst muligt. Opgaven giver dig også mulighed for at tale med

eleverne om emnet madspild: Er det kun pletfrie frugter og grøntsager, der kan bruges til noget?

OPGAVE 09: *Modne frugter*

3. Lav flotte fotohistorier

Ved at arbejde med fotohistorier laver dine elever et flot naturfagligt produkt i billeder, tekst og lyd. For at lave fotohistorierne skal de både undersøge, læse, udvælge, disponere, skrive og præsentere.

Introduktion til at lave fotohistorier

Hvis eleverne allerede har prøvet at lave en fotohistorie i danstimerne, kan du springe hele dette punkt over:

- Brug Smartboard eller projektor til at introducere elev-universets fotohistorie-værktøj, som ligger på hjemmesiden under ”Skole”.
- Lav en fotohistorie med klassen, så de lærer systematikken at kende. Brug panoramaet ”Zone 1” i temaet ”Livet i byen” som eksempel.
- Få elevernes input til at skrive noter undervejs inde i panoramaets hotspots – og til at skrive tekster til den færdige fotohistorie.
- Slut af med at se fotohistorien.
- Vis eleverne, at man kan åbne en fotohistorie igen og redigere i den.

Naturfaglige fotohistorier

I årets materiale er to af temaerne i fotohistorieværktøjet særlig oplagte at arbejde med i Natur/teknologi

på forskellige klassetrin. I temaet ”Burkina Fasos natur” kan eleverne arbejde med dyrearter, dyrenes levevis og Burkina Fasos landskaber. I temaet ”Guldet og landet” kan eleverne undersøge forskelle og ligheder imellem livet i Danmark og Burkina Faso. En af fotohistorierne handler for eksempel om vandets betydning, når man bor på landet i Burkina Faso. I Opgavebanken på hjemmesiden finder du tre opgaveark med nærmere beskrivelse af det faglige udbytte.

OPGAVE 08: *Fotohistorie: Burkina Fasos natur*

OPGAVE 07: *Fotohistorie: Guld og landliv*

OPGAVE 05: *Fotohistorie: I byen*

Verdensmålene

Hvis du vil bruge dette forløb til at introducere FN's verdensmål for bæredygtig udvikling for eleverne, så vil I ved at arbejde med opgaverne særligt berøre disse mål:

- **Mål 6** (at sikre, at alle har adgang til vand og sanitet)
- **Mål 15** (bl.a. om at stoppe ulovlig handel med beskyttede dyre- og plantearter)

I lærervejledningen finder du en introduktion til verdensmålene, og på de sidste sider i elevbogen er de forklaret for eleverne.

Forløb 3: Guldets børn

- forslag til tværfagligt forløb

Præsentation

I dette forløb kommer eleverne helt tæt på tre af "Guldets børn" i Burkina Faso: Ollo, Elisa og Fadila. Eleverne lærer dem nærmere at kende, og de får viden om de tre børns hverdag og livsvilkår i landets guldmineområder. Samtidig lærer de om børnearbejde og om betydningen af uddannelse. I forløbet er der desuden forslag til en masse spændende aktiviteter om og fra Burkina Faso - både lege, spil, musik, bevægelse og kreative værksteder. Du kan også sætte Børnekonventionen på skemaet.

Tematisk lægger forløbet sig tæt op ad Oxfam IBIS' arbejde i Burkina Faso og det projekt, som overskuddet fra årets U-landskalender går til.

Forløbet

Særlig forberedelse:

Læs lærerartiklen "Børnearbejde og Børnekonventionen". Den finder du i lærer-universet på hjemmesiden i hovedmenuen.

1. Introduktion

Hvis eleverne ikke allerede er blevet introduceret til Burkina Faso, kan du hente inspiration til en god introduktion i Forløb 1 til Dansk og Billedkunst; den involverer både elevbogen "Guldets forbandelse", film og hjemmeside. Hvis I ikke har læst "Guldets forbandelse" i klassen, kan I evt. høre den sammen - find den på hjemmesiden som lydbog.

Se introfilmen: Vis eleverne filmen "Velkommen til Burkina Faso" og bearbejd filmen i en klassesamtale.

Brug "Opdag Burkina Faso": Lad eleverne undersøge landet på egen hånd på siden "Opdag Burkina Faso" på hjemmesiden.

OPGAVE 01: *Opdag Burkina Faso*

2. Mød guldets børn

Besøg den sektion på u-landskalender.dk, som hedder "Guldets børn" (efter 2017 finder du den på 2017.u-landskalender.dk). Her kan dine elever læse tekster og se små filmklip, der lader dem møde de tre burkinske børn Ollo, Fadila og Elisa. De tre børn og deres familier bor i forskellige områder, hvor der udvindes guld.

Elisa og Ollo arbejder i en guldmine for at tjene penge til deres familier. Fadila går i skole, men næsten hele hendes familie arbejder i en guldmine. Følg de tre

børn i deres hverdag, og mød deres familie og venner.

Brug opgaveark 22 "Guldets børn". Her kan eleverne lære guldets børn at kende gennem forskellige danskfaglige aktiviteter og lege. Eleverne skal sammenligne de burkinske børns hverdag med deres egen ved at udfylde vennebøger, lave tegneserie, interviews og "den varme stol".

OPGAVE 22: *Guldets børn*

Leg nogle af de samme lege som Ollo, Elisa og Fadila.

OPGAVE 20: *Lege og spil fra Burkina*

Lær at tælle til 10 på de tre børns lokale sprog. Se film om at tælle på

websidens "Opdag Burkina Faso" samt i "Guldets børn" under "Ollo" og "Elisa" > "Hvad skal vi lave?".

3. Lær om Børnekonventionen

Denne aktivitet lærer eleverne om det store perspektiv - om Børnekonventionen og børns rettigheder. Eleverne skal reflektere over egne levevilkår og levevilkår for børn i Burkina Faso. De skal diskutere, hvad der er vigtigt for et godt børneliv.

I grupper laver eleverne en liste med 10 punkter, som er vigtige for, at børn har det godt. Lav en opsamling i klassen, hvor I udvælger 10 punkter, klassen kan enes om.

Læs lærerartiklen "Børnearbejde og Børnekonventionen", og

Målpar og læringsmål

Færdigheds- og vidensmål

Arbejdet med dette forløb med tilhørende opgaveark understøtter flere færdigheds- og vidensmål efter både 2. og 4. klassetrin i

- Dansk (bl.a. under Læsning, Kommunikation, Fremstilling og Fortolkning)
- Billedkunst (bl.a. under Billedfremstilling)
- Håndværk og design (bl.a. under Forarbejdning, Materialer og Design)
- Idræt
- Natur/teknologi (ved at bruge nogle af opgaverne til N/T-forløbet)

I hvert enkelt af opgavearkene, som hører til dette forløb, er anført det eller de specifikke målpar, som de enkelte aktiviteter særligt understøtter. Du kan også se en komplet oversigt over alle opgaverne og deres målpar i skemaet her i lærervejledningen på side 38-39.

Læringsmål og tegn på læring: I hvert opgaveark får du inspiration til at opstille konkrete læringsmål og tegn på læring for din klasse.

præsenter eleverne for Børnekonventionen. Sammenlign klassens 10 punkter med Børnekonventionens. Afslut med at lave en rumlig billedcollage (en "assemblage") om de tre vigtigste af punkterne.

OPGAVE 31: *Collage om rettigheder*

4. Børnearbejde

Børnearbejde er udbredt i Burkina Faso. Over 40 % af alle børn mellem 5 og 14 år udfører børnearbejde. Kun cirka halvdelen af dem er tilknyttet en skole. Mange børn bliver indskrevet i skolen, men hvis familien har brug for deres hjælp, må de arbejde i stedet for at gå i skole.

Se film: Se de tre film om guldminearbejde på hjemmesidens "Guldets børn". Fortæl om børnearbejde, og lad eleverne diskutere Elisas, Ollos og Bassirous arbejde i minerne. Inddrag evt. Børnekonventionen og verdensmål 8, der bl.a. handler om, at alt børnearbejde i verden skal være forbudt eller afskaffet i 2025.

Opgaver: Lav et brætspil, og prøv selv at hente vand. Til at anskuelig-

gøre elevernes refleksioner og for at få noget bevægelse kan I arbejde med disse to opgaver. I den ene prøver eleverne selv at hente vand lige som børnene i Burkina Faso. I den anden laver I et brætspil, hvor det gælder om at få børnearbejdere i skole. Eleverne opfinder deres eget brætspil med tilhørende regler for, hvornår man rykker frem og tilbage på pladen.

OPGAVE 23: *Design et brætspil*

OPGAVE 10: *Rent vand til alle (kun den første af opgaverne i arket)*

5. Skole og uddannelse

Guldets børn Elisa, Ollo og Fadila vil gerne i skole og have en uddannelse. De ved, at det er vigtigt. Over 40 % af alle børn i Burkina Faso kommer ikke i skole. Overskuddet fra U-landskalenderen går i år til at få flere børn ud af minerne og ind i skolerne.

Tal med eleverne om uddannelse, og lad dem skrive 10 gode grunde til at gå i skole og få en uddannelse. Du kan også fortælle om FN's verdensmål 4, der handler om at sikre alle lige adgang til

kvalitetsuddannelse og fremme alles muligheder for livslang læring

Se filmen "I skolen" under "Guldets børn" og "Mød Fadila". Tal om ligheder og forskelle på skoler i Burkina Faso og i Danmark.

Opgave: Skriv et brev. Lad eleverne skrive brev til Elisa, Ollo eller Fadila. Eleverne skal fortælle, hvorfor de mener, at det er godt at gå i skole.

OPGAVE 24: *Brev om uddannelse*

6. Bevægelse og kreative opgaver

Til at variere forløbet om guldets børn finder du i Opgavebanken en hel række sjove aktiviteter med bevægelse og kreative værksteder.

A. Leg og bevæg jer – og lær om Burkina Faso

I disse to opgaveark er der mange forslag til bevægelsesaktiviteter relateret til Burkina Faso. I det ene er der lege fra Burkina Faso. I det andet sjove aktiviteter, der lærer eleverne om landet – med elementer fra burkinsk kultur og tradition.

OPGAVE 20: *Lege og spil fra Burkina*

OPGAVE 21: *Lege om Burkina Faso*

B. Det kreative Burkina Faso

Lad eleverne opleve Burkina Faso i et eller flere af de kreative værksteder, hvor de får lov at bruge både hænder, fantasi og forskellige materialer. Det er oplagt at samarbejde med Billedkunst. De kan male deres

egne burkinske masker og lære om burkinsk masketradition.

De kan lave deres egen personlige butiblé-figur i ler og lære om figurernes forskellige betydninger for birfor-folket. De kan lave burkinske smykker med perler i forskellige farver og mønstre. Og de kan lære sangen "Silmigua" på mooré, som mossifolket taler.

Du kan også supplere med at lave de små madretter fra Burkina Faso – eller synge med på musikvideoen til årets skønt swingende sang, Tolma (dansk titel: "Hvis du åbner dit hjerte"), med The KutiMangoes og Thomas Buttenschön.

OPGAVE 16: *Lav flotte masker*

OPGAVE 17: *Lav en butiblé-figur*

OPGAVE 18: *Smykkeværksted*

OPGAVE 25: *Syng og dans*

OPGAVE 19: *Mad fra Burkina Faso*

OPGAVE 06: *Syng årets sang*

7. Afslutning

Afslut forløbet med et klassearrangement, hvor eleverne inviterer deres forældre eller en anden klasse til en burkinsk oplevelse.

- Eleverne kan udstille masker, butiblé-figurer og smykker.
- Eleverne kan præsentere deres arbejde med Guldets børn.
- Eleverne kan vise deres collager, vennebøger, tegneserier, breve, brætspil og klassens 10 punkter om et godt børneliv.
- Eleverne kan vise eller instruere en burkinsk leg eller lade forældrene prøve en bevægelsesaktivitet om eller fra Burkina Faso.

Verdensmålene

Hvis du vil bruge dette forløb til at introducere FN's verdensmål for bæredygtig udvikling for eleverne, så vil I særligt berøre disse mål ved at arbejde med forløbets opgaver:

- Mål 4 (at sikre alle lige adgang til kvalitetsuddannelse og fremme alles muligheder for livslang læring)
- Mål 8 (bl.a. om at udrydde børnearbejde i alle dets former inden 2025).

I lærervejledningen finder du en introduktion til verdensmålene, og på de sidste sider i elevbogen er de forklaret for eleverne.

Forløb 4: Børnenes Egen U-landskalender

– kommunikationsforløb til Dansk

Præsentation

I dette forløb skal eleverne producere deres egen digitale lågekalender, der handler om Burkina Faso. Forløbet væver to processer nøje sammen: Dels skal eleverne på en spændende rejse til Burkina Faso, hvor de lærer om naturen, samfundet, kulturen og om et børneliv, der er meget anderledes end deres eget. Dels skal de bruge denne nye viden til at producere en flot, digital lågekalender.

Med opgaverne undervejs kan du lade eleverne øve en række kommunikations-kompetencer, der hjælper dem til at gøre deres produkt endnu flottere – målgruppe, disponering, overskrifter, billedtekster og markedsføring.

Det er ”scenariebaseret undervisning”, hvor scenen er tydeligt sat af det færdige produkt, eleverne selv skal lave til sidst – og hvor de arbejder med danskfaglighed på en måde, der mimer arbejdsprocesser uden for skolen.

Målpar og læringsmål

Klassetrin: Forløbet er primært målrettet 3.-4. klasse. Kalender-værktøjet alene kan også bruges i 1.-2. klasse.

Arbejdet med dette forløb og værktøjet understøtter flere målpar i:

Dansk: bl.a. under Læsning og Fremstilling efter 2. klasse samt Læsning, Fortolkning, Kommunikation og Fremstilling efter 4. klasse. Desuden alle målpar under Planlægning, Forberedelse og Fremstilling efter 6. klasse.

Forløbet øver desuden en række af Det 21. århundredes kompetencer (samarbejde, innovation, videnskonstruktion, kompetent kommunikation og selvevaluering med brug af it).

I hvert opgaveark får du en komplet oversigt over de kompetencer og målpar, som den enkelte opgave særligt understøtter. Du kan også se en oversigt over alle opgaver og målpar i lærervejledningen side 38-39.

Læringsmål og tegn på læring til klassen kan du finde et forslag til inde på hvert enkelt opgaveark.

Lynforløb eller fuldt forløb:

Børnenes Egen U-landskalender er opbygget fleksibelt, så du kan bruge den på tre måder:

- **Det fulde kommunikationsforløb** til Dansk – med flere eller færre af de indlagte opgaver.
- **Den hurtige: Lav kun kalenderen** – som afslutning på et af de andre forløb til Dansk eller Natur/Teknologi. Så kan du gå direkte til opgaveark 29, ”Børnenes Egen U-landskalender”.
- **En kalender til de yngste:** Du kan vælge at lade eleverne arbejde mindre selvstændigt og lave en flot kalender i de yngste klasser. I kan f.eks. lave en fælles kalender hele klassen – enten sammen på tavlen eller lade nogle grupper lave nogle få låger hver.

FORLØBET

1. Introduktion

Præsenter forløbet: Eleverne skal lave deres egen, digitale lågekalender, der skal handle om Burkina Faso. Derfor skal eleverne først ud på en rejse, hvor de oplever landet gennem spændende historier, film og research på hjemmesiden.

Samtale: Hvad er en lågekalender, og hvordan er denne anderledes?

Stikord: En låge-kalender har låger, som der gemmer sig en lille overraskelse bag. Når man køber U-landskalenderen, går pengene til at hjælpe børn i et bestemt land. Børnenes Egen U-landskalender, som I nu skal lave, ligner meget, men man skal åbne lågerne på computer eller mobil. Bag lågerne gemmer sig billeder og tekster om årets land. I skal vælge, hvad den skal fortælle.

Vis produktet: Vis klassen en færdig kalender, og fortæl, hvordan den

virker. I Lærer-universet på hjemmesiden under menupunktet ”Børnenes Egen U-landskalender” kan du finde en færdig prøve-kalender, som du kan vise i klassen og åbne låger med eksempler på indholdet.

2. Vælg jeres målgruppe

Nu skal I vælge jeres målgruppe. Du kan vælge den på forhånd eller lade eleverne selv bestemme. Målgruppen er den modtager, I skal lave og sende klassens kalender(e) til. F.eks. forældrene og andre voksne i familien eller en venskabsklasse.

Se introfilmen: Her får I en introduktion til landet. Filmen ligger på hjemmesiden, både i Filmbanken og på ”Opdag Burkina Faso”. Diskutér: Hvilke ting i filmen vil jeres målgruppe synes, er spændende? Er det noget andet, end hvad I selv synes? Hvorfor er der forskel?

Tal om, hvad jeres målgruppe interesserer sig for, om de ved noget om landet, og hvordan man skal fortælle til dem. Det giver eleverne en pejling på, hvad der er interessant at fortælle om i deres kalender.

Brug opgavearket Målgruppe: Hvis du vil klæde eleverne mere på, får du her en klassesamtale og tre enkle øvelser. Her lærer eleverne om, hvad en målgruppe er, og hvordan man kan fortælle forskelligt alt efter, hvem man taler til.

OPGAVE 26: *Målgruppe*

3. Research

Nu skal I på rejse til Burkina Faso. Bogen, filmene og hjemmesiden giver eleverne en bred baggrundsviden om landet. Det vil hjælpe dem til at vælge de emner i kalender-værktøjet, de synes, er vigtigst at fortælle om. Det vil også give deres formidling mere dybde – selv om værktøjet i sig selv rummer alle de billeder og fakta, de skal bruge.

Brug Opdag Burkina Faso: Her skal eleverne selv gå på opdagelse på tablets eller computere. På hjemmesidens "Opdag Burkina Faso" ligger der små film, lydbøger, quiz, fakta, billedserier og meget andet. Vis eleverne hjemmesiden. Vis dem evt. også undersiden "Guldets Børn", hvor de kommer tæt på hverdagen for børn i guldmine-områderne. Opgaveark 01 giver flere ideer til at arbejde med det fagligt.

OPGAVE 01: *Opdag Burkina Faso*

Læs eller hør "Guldets forbandelse": Brug elevbogen. Du kan læse den højt, I kan høre den som lydbog (se under "lydbøger" øverst på hjemmesiden), eller du kan lade eleverne læse den helt eller delvist selv. Her fordyber I jer i fortællingens univers og træner læsning. Elevbogen rummer også en masse fotos og fakta i små bidder. Desuden er der tre små læselet-fabler.

Brug opgavearkene: Saml op for hvert kapitel, og giv plads til gode samtaler – du får inspiration til emner for hvert kapitel i Opgaveark 02. Du kan også udvide med en danskfaglig opgave om at genfortælle.

OPGAVE 02: *Forslag til samtale*

OPGAVE 03: *Genfortæl Historien*

Klassesamtale: Diskutér afsluttende: Hvad synes eleverne, er mest spændende ved Burkina Faso og "Guldets forbandelse"? Hvordan er Burkina Faso anderledes end Danmark? Hvad synes eleverne, at deres målgruppe skal høre om? Diskutér, om der er konflikter mellem, hvad målgruppen interesserer sig for, og hvad vil eleverne gerne vil fortælle.

3. Produktion

Inden I går i gang med kalender-værktøjet, kan I øve to kompetencer, som eleverne får brug for nu:

Brug opgaveark om billedtekster og overskrifter: Billedteksten er vigtig. På de sociale medier er den næsten altid helt central i den forstand, at størstedelen af kommu-

nikationen har form af et billede og en kort tekst. I aviser og blade er det ofte billedteksten, der bliver læst først. Billedteksten skal både fortælle en historie og spille sammen med et billede. Og hvad skal en god overskrift mon kunne? Opgavearket giver træning med enkle øvelser.

OPGAVE 27: *Billedtekster og overskrifter*

Brug opgaveark om disponering:

Kalender-værktøjet lægger op til at arbejde bevidst med disponering af et stof: At producere, at udvælge og at finde en god rækkefølge. Hvad er vigtigst, hvad passer sammen, og hvad skal først? I opgavearket lærer eleverne i enkle øvelser om disponering, og hvordan de kan gøre.

OPGAVE 28: *Lær at disponere*

Producer jeres egen u-landskalender: Nu skal I producere selve kalenderen. Find gode tips i opgavearket "Børnenes Egen U-landskalender". Det rummer også forslag til at lade eleverne evaluere hinandens produktioner undervejs. Værktøjet indeholder alt, hvad I skal bruge til research og produktion af låge-indholdet.

OPGAVE 29: *Lav Børnenes Egen U-landskalender*

Se tutorial-film: Se sammen i klassen den lille film, der vejleder i brugen af værktøjet. Du finder den i filmbanken i Lærer-universet. Eleverne kan også se den selv, for den ligger inde i værktøjet også. Du kan også vise på den elektroniske tavle, hvordan det virker.

Reklame, evaluering og statistik: Når eleverne har lavet deres u-landskalender færdig, får de også adgang til et simpelt værktøj til at lave en flot A4-reklame, som de kan printe ud eller sende til deres målgruppe for at få dem til at opdage kalenderen og bruge den. Værktøjet viser hvordan.

Eleverne får også adgang til en statistik, hvor de dag for dag kan følge, hvor mange der har åbnet netop deres kalender. Brug statistikken som en del af evalueringen af hele forløbet.

Tip: *Det er oplagt at krydre forløbet med bevægelse eller praktisk-musiske opgaver fra de andre forløb. Se i Opgavebanken på hjemmesiden.*

Om den digitale lågekalender

Eleverne skal lave kalenderen til en målgruppe, f.eks. forældrene eller en venskabsklasse. Den kan laves som en julekalender med 24 låger – eller med f.eks. 4 eller 12 låger eller til andre årstider. Bag lågerne fortæller eleverne i tekster og billeder. Modtagerne ser kalenderen på computer eller mobil, og de kan nemt sende den videre til andre. Eleverne kan også markedsføre deres kalender ved at lave en flot reklame for den.

Verdensmålene for bæredygtig udvikling

I 2015 traf verdens statsledere en historisk beslutning på FN's generalforsamling: De vedtog FN's verdensmål. De 17 verdensmål sætter kursen for en mere bæredygtig udvikling for hele kloden og for alle mennesker på den. Målene vil komme til at påvirke alle lande - og de skal være nået allerede i 2030.

Verdensmålene er en aftale, der både er ambitiøs og forpligtende for alle lande. De udstikker mål for en lang række store forbedringer af livsvilkårene kloden rundt. Det kommer til at kræve en enorm indsats af både stater, private virksomheder og organisationer, men det er faktisk muligt at nå målene inden tidsfristen i 2030, hvis alle lande prioriterer at få dem virkeliggjort.

Bæredygtighed er en vigtig nøgle

Der er mange helt nye ting ved de 17 verdensmål. Det vigtigste er nok, at de sigter efter at løse nogle af verdens største problemer på to områder samtidig: Både at skabe markante forbedringer for menneskers livsvilkår - særligt for verdens fattige - og samtidig skabe en mere bæredygtig klode med hensyn til miljø og klima.

De to områder hænger nemlig nøje sammen. Det er verdens fattige, der rammes langt hårdest af miljøproblemer og klimaforandringer. Samtidig er det umuligt at udrydde fattigdom uden at skabe vækst, så mange flere kan få et godt job og selv få råd til de mest basale goder. Men hvis denne nye vækst forværrer klodens miljø og klima, går det i ring. Så vil det igen blive de fattigste, der må betale den højeste pris.

Der er 17 hovedmål og hele 169 delmål. Bl.a. skal egentlig sult og ekstrem fattigdom udrykkes

helt - jo, det kan faktisk lade sig gøre - der skal være mindre ulighed, mere retfærdighed, bedre uddannelse og sundhed til alle, flere anstændige jobs og mere bæredygtig økonomisk vækst.

Bygger videre på 2015-målene

Selv om verdensmålene er store og optimistiske, så er der god grund til at tro, at de er mulige at opnå. Verden har nemlig gjort det én gang før:

I år 2000 vedtog FN otte mål for verden, som havde deadline i 2015 - de hed 2015-målene. Det var første gang, alle FN-landene satte sig sådanne store, fælles mål. Og de viste, at det er muligt at skabe resultater på den måde. De fleste af 2015-målene blev nemlig enten nået - eller der blev skabt markante forbedringer.

Her er nogle eksempler på fremskridtene:

- Siden 1990 er fattigdommen i verden faldet med næsten 75 %.
- Ni ud af ti børn i udviklingslandene kommer i dag i skole.
- Dobbelt så mange børn overlever nu deres fem-års fødselsdag.
- 45 % færre kvinder dør under graviditet eller fødsel.
- To milliarder mennesker har fået bedre adgang til drikkevand.

De nye mål gælder også i Danmark

Til forskel fra 2015-målene, så forpligter de nye verdensmål alle FN's medlemslande. Alle lande har lovet at gøre en indsats. De rige dele af verden skal både støtte de fattige landes indsats og selv skabe forbedringer i deres egne lande.

F.eks. er målet om mindre ulighed og mere ligestilling både aktuelt i Burkina Faso og i Danmark - blot med forskelligt udgangspunkt. Det samme gælder Mål 12 om ansvarligt forbrug og produktion - og flere andre mål.

Burkina Faso og Verdensmålene

Burkina Fasos regering har allerede bygget flere af verdensmålene ind i deres egen plan for landets udvikling i de kommende år. De lægger bl.a. særlig vægt på målene om at udrydde sult og ekstrem fattigdom, at nedbringe mødre- og børnedødelighed, at sikre adgang til god undervisning for alle, at udrydde alle former for vold, især mod kvinder, samt at sikre bedre adgang til drikkevand og ordentlig sanitet.

Fortæl eleverne om verdensmålene

Noget af det særlige ved verdensmålene er, at de gælder alle lande - og at vi også kan hjælpe til som enkeltpersoner. F.eks. når vi passer på miljøet til daglig. Alene det, at I får talt om verdensmålene i klassen, er derfor et skridt på vejen.

Desuden er det vigtigt for børn at høre, at de voksne har vedtaget en fælles plan for, hvordan verden bliver et bedre sted. Og at mange stærke kræfter kloden rundt hjælper med at virkeliggøre planen.

Verdensmålene i undervisningsmaterialet

Du vil støde på referencer til verdensmålene flere steder i dette års undervisningsmateriale.

Der er en tekst til eleverne bag i elevbogen. Der er også en kobling fra flere af opgaverne til ét eller flere verdensmål. I opgaveark O2, "Forslag til samtale", vil du også finde ideer til at tale om verdensmålene i relation til Lise Bidstrups historie "Guldets forbandelse".

GULDETS FORBANDELSE, LÆRERVEJLEDNING

FORFATTER: Michael Larsen og Christian Vaabensted

FOTO: Jeppe Gudmundsen-Holmgreen, Oxfam IBIS m.fl.

LAYOUT/REPRO: Morten Bak, Grafisk Design

REDAKTION OG PROJEKLEDELSE:

Publikum Kommunikation, Christian Vaabensted

WEBSITET:

2017.u-landskalender.dk rummer et stort undervisningsmateriale om bogen og om Burkina Faso. Der er bl.a. interaktive webværktøjer med UNI-login til produktion af fotohistorier og af "Børnenes Egen U-landskalender". Desuden rummer det en masse sjov indsigt om Burkina Faso for børn med film, fakta og billeder.

Websitet og iPad-app'en er udviklet i samarbejde med Pluralis ApS.

TRYK: Rosendahls-Schultz Grafisk Sat med Gotham.

ELEVBOG:

"Guldets forbandelse" af Lise Bidstrup. Elevbogens fortælling og dens tre små fabler findes også på hjemmesiden både som lydbøger og som web-bøger med tekst og højtlesning af hver side.

Bøgerne kan hentes som PDF på

2017.u-landskalender.dk.

Trykte bøger kan bestilles på www.danidapublikationer.dk.

PDF af bøgerne findes på 2017.u-landskalender.dk.

ISBN:

Trykt lærervejledning: 978-87-93616-06-6

PDF, lærervejledning: 978-87-93616-08-0

Trykt elevbog: 978-87-93616-05-9

PDF, elevbog: 978-87-93616-07-3

Trykt klassesæt: 978-87-93616-04-2

Udgivet af Udenrigsministeriet

Synspunkter, der kommer til udtryk i materialerne, er forfatternes og ikke nødvendigvis sammenfaldende med Udenrigsministeriets.

Det rummer materialet

Lærervejledning: Fakta og baggrund om Burkina Faso. Grundlig lærervejledning til forløb, værktøjer og opgaver.

Elevbog: Spændende fortælling af Lise Bidstrup om "Guldets forbandelse" plus 3 sjove dyrefabler med lavt lix. Desuden masser af tegninger, fotos og fakta.

Læsestøtte med skærmbøger og lydbøger: Elevbogens fortælling og de tre fabler får du også som lydbøger og som skærmbøger, hvor eleverne både kan læse teksten og få den læst højt side for side. Du finder dem på hjemmesidens "Opdag Burkina Faso".

Lærer-univers på hjemmesiden: Opgavebank, billedbank, filmbank og meget andet.

Forløb: Fire fleksible forløb, der er målrettet flere fag og niveauer fra 1. til 4. klasse.

Masser af varierede opgaver: Alle opgaverne er lige til at sætte i gang og grundigt beskrevet. Faglige opgaver til Dansk, N/T, Håndværk og design, Idræt og matematik. Også masser af sjove aktiviteter og faglig bevægelse.

Fotohistorier: Komplet og nemt værktøj til at producere fotohistorier med billeder, tekst og lyd. Fagligt styrede researchforløb med billeder og faktatekster. Alle vigtige tekster undervejs kan eleverne få læst højt. Alt arbejde gemmes automatisk med UNI-Login. Findes også som gratis iPad-app.

Nyhed — Børnenes Egen U-landskalender: Komplet og nemt værktøj, hvor eleverne producerer deres egen flotte, digitale låge-kalender – som sendes til f.eks. forældrene og familien eller til venskabsklassen. Bag lågerne skal de fortælle om Burkina Faso i billeder og små tekster. Kan bruges året rundt.

Børne-univers på hjemmesiden: I "Opdag Burkina Faso" er der film, infografikker, quizzer, små faktabøger og billedserier at gå på opdagelse i. Plus den nye sektion "Guldets børn", hvor man kommer helt tæt på tre børn, der arbejder i guldminerne.

Låge-julekalenderen: Hvis eleverne får den traditionsrige julekalender i pap, vil de også møde U-landskalenderens Burkina Faso-temaer her.

Udsendelser i tv på DR: Ultra sender i efteråret 2017 en lang række film om Burkina Faso. Sebastian Klein drager på opdagelse – og vi følger også de danske piger Selma og Sally, der lige er flyttet til landet.

**Find det hele på:
2017.u-landskalender.dk**

UDENRIGSMINISTERIET

DANIDA

DANMARKS
UDVIKLINGSSAMARBEJDE

I samarbejde med:

